

ЭКСКЛЮЗИВ**БЕЛАСТВІЧЫНА: СКРЫЖАВАННЕ ІНТАРЭСАЎ**

2 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ**ПРАЦА ЦІ ЗАМУЖЖА ЗА МЯЖОЙ — ШАНЦ ДЛЯ ЖАНЧЫНЫ?**

3 стар.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ**ПРЫЁМ У ГОНАР ВАЕННЫХ АТАШЭ**

3 стар.

АСОБА**Апанас ЦЫХУН — ТОЙ, ХТО ЗНАХОДЗІЦЬ СКАРБЫ**

4—5 стар.

УРАЖАННІ**ЕўРАПЕЙСКІЯ ВЫСТАВЫ Валерыя ШКАРУБЫ**

5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: УКРАІНА**Васіль БЫКАЎ — У ПАШАНЕ**

6 стар.

БЕЛАРУСЫ РАСІ**ЯК ЗБАВІЦА АД НАСТАЛЫІ У СІБІРЫ**

6 стар.

МУЖЧЫНЫ І ЖАНЧЫНЫ**АДЦЕННІ ПАЧУЦЦЯЎ У ВЕРШАХ****ВЯЛІКІХ ЛІРЫКАЎ І ФОТАІМГЕННЯХ**

7 стар.

ГАСЦЁЎЯ**Кася КАМОЦКАЯ: «ЧЫТАЧАМ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ»****ЖАДАЮ ЛЮБОВІ, ШЧАСЦЯ, НАДЗЕІ»**

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

7 сакавіка 2001 года

Цана 103 рублі

№ 10 (2724)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

ПАВЕЛІЧЭННЕ ўнутранага ВА-ЛАВОГА ПРАДУКТУ (УВП) У БЕЛА-РУСІ ў 2000 годзе склала 106 ПРАЦЭНТАЎ да ўзроўню 1999-га. Пра гэта паведаміў міністр эканомікі краіны **Уладзімір Шымаў**. Рэальныя даходы жыхароў склалі 119, а заработная плата 111,1 працэнта ў параўнанні з мінулым годам. Другі год запар не ўдаецца дабіцца заплана-ванага ўзроўню інвестыцыйнай актыў-насці. Зараз суадносіны УВП і аб'ёмаў інвестыцый у Беларусі знаходзяцца на ўзроўні 17 працэнтаў, для нармальна-га развіцця іх трэба давесці да 27—29 працэнтаў. Нягледзячы на рост знеш-негандлёвага абароту, адмоўнае сальда склала ў мінулым годзе 1,1 мільярда амерыканскіх долараў.

18 САКАВІКА ў 13 АКРУГАХ ПРой-ДУЦЬ ПАЎТОРНІЯ ВЫБАРЫ ў БЕ-ЛАРУСІ ПАРЛАМЕНТ. ЦЭНТРВЫБАР-КАМАМ ЗАРЭГІСТРАВАНА 66 ПРЭ-ТЭНДЭНТАЎ. Па словах старшыні Цэнтрвыбаркама **Лідзіі Ярмошынай**, там, дзе выбары ў сакавіку не адбу-дуцца, шанц стаць дэпутатамі па гэтых акругах з'явіцца ў прэтэндэнтаў на парламенцкае крэсла толькі пасля прэзідэнцкай кампаніі.

ФІНАНСАВАННЕ ЧАРНОБЫЛЬСКІХ ПРАГРАМ — ЗАМАРОЖАНА. Калі ў 1991 годзе на фінансаванне праграм, звязаных з рэабілітацыяй пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, накіроўвалася каля 20 працэнтаў бюджэ-ту краіны, то ў 2000-м — толькі каля 7 працэнтаў. У 2001 годзе фінансаванне застанецца на мінулагоднім узроўні. Аб гэтым паведаміў журналістам на-меснік старшыні Камітэта па прабле-мах наступстваў катастрофы на Чарно-быльскай АЭС **Валерый Шаўчук**.

Дарэчы, сёння каля 500 000 па-цярпелых ад аварыі маюць права на бясплатнае аздараўленне.

29 СТУДЗЕНЯ ў НЬЮ-ІОРКУ НА СЕСІІ ВЫКАНАУЧАГА САВЕТА ПРА-ГРАМЫ РАЗВІЦЦА ААН БЫЛІ ЗАЦ-ВЕРДЖАНЫ «ДРУГІЯ КРАІНАВЫЯ РАМКІ СУПРАЦОЎНІЦТВА ПР ААН І РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ НА 2001—2004 ГАДЫ». Пра гэта паведаміў прадстаўнік ААН у Беларусі спадар **Ніл Буна**. Рэалізацыя гэтага дакумента на-кіравана на стварэнне найбольш спрыяльных умоў для максімальнай рэалізацыі патэнцыялу беларускіх грамадзян у інтарэсах устойлівага чала-вечага развіцця і барацьбы з беднас-цю. Праграма прадугледжвае прыцяг-ненне знешняй дапамогі для вырашэння ўнутраных праблем. Увогуле сума сродкаў, якія плануецца накіраваць на ажыццяўленне праграмы, ацэньваецца ў 9,5 мільёна долараў ЗША.

Падрыхтаваў
Максім НЯВІНСКІ.

ЮБІЛЕІ

Вера ПОЛА **БЫЛА МАЛАДОЙ І ПРЫГОЖАЙ, НЯГЛЕДЗЯЧЫ НА СВАЕ СТО ГАДОЎ**

100-годдзю з дня нараджэння Веры Пола прысвечана выста-ва ў гасцёўні Галубка, што ў Траецкім прадмесці Мінска. Тут адлюстраваны жыццёвы і творчы шлях народнай артис-ткі БССР, лаўрэата Дзяржаў-най прэміі СССР.

Арганізатары выставы, супрацоўнікі музея тэатральнай і музычнай куль-туры Беларусі, змаглі ўдалым пад-борам экспанатаў — фотаздымкаў і асабістых рэчаў актрысы стварыць ат-масферу прысутнасці Веры Пола ва ўтульнай зале гасцёўні. Гэта адзначалі родныя і блізкія актрысы, даследчыкі яе творчасці, калегі. Тым больш, што ўсіх іх вітала... сама Вера Мікалаеўна, дзякуючы прадастаўленаму журналіст-кай Святапанай Шаліма запісу Беларус-кага радыё канца 60-х гадоў, у якім актрыса згадвае сыграныя ёю ролі, найбольш яркія эпізоды свайго жыцця. А гэта і выступленне ў Вялікім тэатры ў Маскве на вечары Нацыянальнасцей у гонар ІV з'езда Саветаў у 1927-м го-дзе з беларускімі народнымі песнямі. Дарэчы, як іх выканаўца В. Пола і была прынята ў 1922 годзе ў Беларускі драматычны тэатр, перайменаваны пазней у Дзяржаўны тэатр імя Янкі Купалы. І здымкі ў 1929 годзе ў адным

з першых беларускіх кінафільмаў «Хвоі гамоняць», дзе актрыса сыграла галоўную ролю партызанкі Алесі. І выступленне ў складзе франтавых брыгад у гады Вялікай Айчыннай вай-ны. І пасляваенныя выезды на вёску, за што актрыса атрымала жартаўлівую мянушку «калгаснай артысткі». Сярод ролей, якія Вера Пола заўсёды бліску-ча выконвала, было нямала жанчын з народа: Коўшык у «Калінавым гаі» А. Карнейчука, Паўліна Бохан у п'есе К. Крапівы «Пяць жаваранкі» (за яе, дарэчы, Веры Мікалаеўне было пры-своена званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР).

Але візітоўкай актрысы стала Агата Пустарэвіч з купалаўскай «Паўлінкі», «тудэма-сюдэма» якой даўно перайшло парог тэатра і ўвайшло ў паўсядзённы ўжытак беларусаў. Своеасаблівым на-памінам таму з'яўляюцца не толькі

— Заканчэнне на 2-й стар.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

ворчай сферы. Тым больш, што нашы краіны звязвае транснацыянальны тран-спартны калідор № 5.

Аднак тыдзень, правед-зены ў Мінску, быў для ан-глічан не проста азнаям-ленчыым падарожжам. Па-між мэрыямі гарадоў рас-працаваны чатыры канкрэт-

пала тысячагоддзя» і з го-нарам зазначыў, што яго дачка была ўдзельніцай гэта-га праекта.

— Нягледзячы на розныя акалічнасці, Вялікабрытанія наведла 12 тысяч беларус-кіх дзяцей, — удакладніў ня-даўні пасол Беларусі ў гэтай краіне **Уладзімір Счасны**.

Іан МЭЛКАЛМ: «МІНСКІЯ ўРАЖАННІ

ЗАЎСЁДЫ БУДУЦЬ СА МНОЙ У ПОТЫНГЕМЕ...»

Дэлегацыя з Нотынгема, якую ўзначальваў лорд мэр горада **Іан Мэлкалм**, знаходзілася ў Мінску амаль тыдзень. Англічане не частыя госці ў Беларусі, але сувязь Нотынгема і Мінска — выпадак асобы. Паб-рацімскія сувязі паміж гэты-мі гарадамі былі ўстаноўле-ны яшчэ ў 1957 годзе. І сё-ня гэтая «пара» значыцца пад № 1 у пераліку, які ўключае 119 гарадоў роз-ных краін свету.

Старшыня таварыства «Беларусь — Вялікабрыта-нія», намеснік міністра эканомікі Беларусі **Андрэі Тур** удакладніў, што ўвогуле нашы краіны такім чынам злучаюць чатыры пабрацімаў-

прапанову намесніка стар-шыні Беларускага таварыст-ва дружбы Ніны Івановай, якая была адрасавана мэру Нотынгема, стварыць своеа-саблівы саюз англійскіх га-радоў-пабрацімаў. На што **Іан Мэлкалм** паабяцаў аб-меркаваць гэтую ідэю ў гарадскім савеце.

Як людзі справы, А. Тур і І. Мэлкалм не маглі не прыз-наць, што сёння сувязь па-між нашымі краінамі на афі-цыйным узроўні не з'яўляец-ца паўнакроўнай: у асноў-ным кантакты развіваюцца сродкамі «народнай дыпла-матыі» праз культуралагіч-ныя, адукацыйныя праекты. Таму яны засяродзілі ўвагу на магчымасцях рэгіянальна-га супрацоўніцтва ў выт-

ня дамовы. Адна з іх тычыцца дапамогі ў лячэнні анкалагічна хворых. Акра-мя набыцця медыцынскага абсталявання, англійскі бок узяўся садзейнічаць ра-монту і пераабсталяванню часткі будынка анкадыс-пансера. Іана Мэлкалма ўразілі поспехі беларускіх медыкаў у лячэнні хворых на рак шчытападобнай залозы.

І ўсё ж, як ні займалі прысутных дарослыя спра-вы, яны прызналі, што мена-віта дзеці — самыя надзей-ныя паслы.

Іан Мэлкалм нагадаў аб сваім удзеле ва ўрачыстас-цях з нагоды адкрыцця «Ку-

— Заканчэнне на 3-й стар.

МЭБЛЯ З БРЭСТА

Сумеснае беларуска-польска-расійскае прадпрыемства "Блэкрэдайт", рэзідэнт свабоднай эканамічнай зоны "Брэст", спецыялізуецца на выпуску корпуснай мэблі. Гэта кухні, серванты, сценкі, сталы, прыжожыя, якія збіраюцца з модуляў. З камплектуючых, што вырабляюцца на прадпрыемстве, можна

сбраць больш за 50 варыянтаў вырабаў розных канфігурацый. Каб не ствараць канкурэнцыю беларускім вытворцам мэблі, 90 працэнтаў усёй прадукцыі накіроўваецца ў Расію, Казахстан і на Кіпр.
НА ЗДЫМКУ: станочнік Андрэй КАЛЯДЗІЧ яшчэ і высокакваліфікаваны электрык.

ЭКСКЛЮЗІЎ

— Рэспубліка Польшча — наш бліжэйшы сусед на захадзе, і, вядома, мы зацікаўлены ў развіцці паўнакроўных суседскіх адносін, у тым ліку і гандлёва-эканамічных. Як гэтаму садзейнічае консульства!

— Генеральнае консульства пастаянна працуе над стварэннем для беларускіх вытворцаў умоў для рэалізацыі сваёй прадукцыі на польскім рынку. У мінулым годзе ў Беластоку адбылося пасяджэнне Падкамісіі па міжрэгіянальнаму супрацоўніцтву, якая разгледзела шляхі рэалізацыі дамоўленасцей польска-беларускай камісіі па пытаннях трансгранічнага супрацоўніцтва. З мэтай усталявання рабочых кантактаў па ініцыятыве генконсульства шэраг прадстаўні-

— Сапраўды, Падляскае ваяводства — унікальны рэгіён Польшчы па сваёй шматнацыянальнай структуры. Тут разам з палякамі пражываюць беларусы і літоўцы, украінцы і рускія, татары і цыгане. Увогуле яны складаюць 30 працэнтаў насельніцтва ваяводства. Але найбольшая частка — беларусы, іх каля 300 тысяч.

Трэба адзначыць, што прынятыя кіраўніцтвам Польшчы планы адміністрацыйнага дзялення краіны і пашырэння паўнамоцтваў гмінных, гарадскіх і ваяводскіх органаў мясцовага самакіравання па забеспячэнню больш спраўдлівага фінансавання ўсіх рэгіёнаў Польшчы на практыцы пакуль не ажыццявіліся. Органы самакіравання ўсходняй Беластоцч-

Мы з задавальненнем падтрымалі ініцыятыву Гродзенскага аблвыканкама, які зацвердзіў праграму падтрымкі нацыянальна-культурнага развіцця беларусаў Польшчы на 2001—2005 гады. І лічым, што патрэбна Рэспубліканская дзяржаўная праграма, якая дапамагла б вырашэнню пытанняў забеспячэння беларускамоўных навучальных устаноў неабходнай літаратурай, падручнікамі, метадычнымі матэрыяламі, даведнікамі і іншым.

— Як садзейнічае Генеральнае консульства развіццю культурных сувязей паміж Беларуссю і Польшчай!

— Толькі за мінулы год супрацоўнікі консульства прынялі ўдзел у 70 мерапрыемствах куль-

БЕЛАСТОЧЧЫНА: СКРЫЖАВАННЕ ІНТАРЭСАЎ

Генеральнае консульства Беларусі ў Беластоку прадстаўляе інтарэсы нашай дзяржавы і яе грамадзян у консульскай акрузе, якая ахоплівае Падляскае, Любэльскае і Вармінска-Мазурскае ваяводства Польшчы. Пра тое, якія пытанні даводзіцца вырашаць беларускім дыпламатам, — наша гутарка з віцэ-консулам Генеральнага консульства ў Беластоку Ігарам СЯКРЭТАМ.

коў беларускіх банкаў, а таксама прадпрымальнікаў Віцебшчыны неаднаразова наведвалі Падляскае ваяводства. Пры гэтым мы аказваем кансультацыйна-прававую дапамогу беларускім фірмам, якія адкрываюць свае прадстаўніцтвы і філіялы ў Польшчы.

Для ўдзелу ў гандлёва-прамысловых выставах і кірмашах, якія арганізуюцца польскім бокам, мы праз Беларускае гандлёва-прамысловую палату запрашаем прадстаўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў. А па просьбе польскіх фірм шукаем для іх дзелавых партнёраў у Беларусі.

Пры садзейнічэнні генконсульства спецыялісты з Беларусі і кіраўнікі свабодных эканамічных зон прынялі ўдзел у Міжнароднай канферэнцыі "Магчымасці і ўмовы супрацоўніцтва з усходнімі рынкамі". Карысным быў ўдзел у рабоце Першага з'езда работадатцаў Польшчы. Яго ўдзельнікі, а гэта прадстаўнікі прыгранічных рэгіёнаў Польшчы, Беларусі, Літвы, Украіны і Расіі, абмеркавалі пытанні каардынацыі сваёй працы.

У межах Дзён Беластока, якія праходзілі ў Гродне, падпісана дамоўленасць аб супрацоўніцтве паміж Гроднам і Беластокам на 2000—2003 гады. Дамоўленасць прадугледжвае актывізацыю гандлёва-эканамічных і культурных сувязей.

З удзелам супрацоўнікаў консульства ў лістападзе мінулага года адбыўся II Міжнародны эканамічны форум "Добрасуседства-2000" і эканамічны семінар "Польшча — Беларусь".

Усё гэта ды і іншыя пачынанні даюць станоўчы вынік у развіцці гандлёва-эканамічных сувязей паміж нашымі краінамі.

— Вядома, што Беластоцчына — рэгіён, дзе пражывае вялікая колькасць этнічных беларусаў. Ці існуюць праблемы ў іх жыцці — эканамічныя, адукацыйныя, культурныя? І калі яны ёсць, то як дапамагае консульства ў іх вырашэнні?

а менавіта тут пражываюць у асноўным беларусы, не атрымалі ад улад ніякай дадатковай дапамогі і вымушаны самастойна шукаць сродкі на адукацыйныя, сацыяльныя і культурныя праграмы. Гэта адлюстроўваецца ў праекце бюджэту Польшчы на 2001 год, у адпаведнасці з якім на развіццё культуры нацыянальных меншасцей у краіне выдзяляецца 3 700 000 злотых. На тыя самыя мэты ў мінулым годзе было прызначана 5 200 000 злотых. І калі ўлічыць досыць высокую інфляцыю, то матэрыяльная падтрымка стала ўдвай меншай.

Пэўныя цяжкасці адчувае і праваслаўная частка беларусаў з-за няпоўнай таперантнасці з боку ўлад і духавенства каталіцкага касцёла. Прыкладамі гэтага служыць і барацьба каталіцкіх іерархаў за Супрасьскі кляштар, і знішчэнне праваслаўных крыжоў з замянай іх на каталіцкія, і падпальванне праваслаўных храмаў у Ячні, Крушынянах, Чыжах, Нарве і на святой гары Грабарцы. Працягваюцца адмоўныя адносіны органаў мясцовага самакіравання да святкавання праваслаўных святаў навучэнцамі школ. Ёсць спадзяванне, што сітуацыя гэта можа змяніцца ў лепшы бок пасля візіту ў Беласток Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, які сустрэўся з епіскапам Беластоцкім і Гданьскім Якубам, а таксама быў прыняты прэзідэнтам Польшчы Аляксандрам Кваснеўскім. Мы ацэньваем гэта як крок да нармалізацыі двухбаковых адносін паміж нашымі дзяржавамі.

Генеральнае консульства ў Беластоку пастаянна аказвае дапамогу грамадскім арганізацыям беларусаў і, у першую чаргу, Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы ў арганізацыі культурна-асветніцкіх мерапрыемстваў. Гэтая падтрымка тым больш актуальная ва ўмовах паступовай асіміляцыі этнічных беларусаў.

турнага характару і дапамагі ў арганізацыі ўдзелу ў некаторых іх беларускіх калектываў. Перад польскай аўдыторыяй выступалі фольклорныя гурты "Гародніца" з Гродна, пружанская "Вербніца", "Гудскія гармонікі" (Ліда). Мы аказваем пастаянную дапамогу Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству (БГКТ) у правядзенні фестываляў беларускай песні, Дзён беларускай культуры, традыцыйных "Музычных дыялогаў над Бугам". Пры нашым садзейнічэнні ў Гродне адбыўся фестываль "Творчыя сустрэчы Гродна — Беласток", арганізаваны БГКТ і Саюзам палякаў Беларусі.

Ёсць і цяжка вырашалыя праблемы. Адна з іх — заканчэнне будаўніцтва Музея беларускай культуры ў Гайнаўцы. Ён узводзіцца ўжо 16 год з удзелам урадаў Польшчы, Беларусі і беларусаў з розных краін свету. Каб паскорыць будаўніцтва і пачаць працу музея на прафесійным узроўні, грамадскі камітэт будаўніцтва музея і БГКТ падпісалі трохбаковую дамоўленасць з падляскім ваяводам, але ў сувязі са змяненай палітычнай сітуацыяй пасля выбараў у парламент 1997 года польскі бок сваіх абавязкаў не выканаў. І мы зараз шукаем шляхі вырашэння гэтага застарэлага пытання.

— Зразумела, кола спраў, над якімі працуе Генеральнае консульства Беларусі ў Беластоку, не абмяжоўваецца пералічанымі. Я спадзяюся, што ў нас яшчэ будзе магчымасць прадоўжыць гутарку і абмеркаваць іншыя аспекты. Дзякую за сустрэчу.

Гутарыў Яўген КАЗЮЛЯ.

АКТУАЛЬНА

ДЗЯРЖУМА РАТЫФІКАВАЛА ПАГАДНЕННЕ ПА ВАЛЮЦЕ

Пагадненне аб увядзенні адзінай грашовай адзінкі і фарміраванні адзінага эмісійнага цэнтра Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі ратыфікавала 21 лютага Дзярждума РФ.

Згодна з гэтым дакументам, з 1 студзеня 2005 года роллю адзінай грашовай адзінкі Саюзнай дзяржавы будзе выконваць расійскі рубель. На працягу трох год будзе працягвацца пробны перыяд функцыянавання саюзнай грашовай сістэмы ў гэтым рэжыме. З 1 студзеня

2008 года плануецца ўвесці адзіную грашовую валюту Саюза, якой можа стаць расійскі рубель або іншая грашовая адзінка.

Што тычыцца ратыфікацыі пагаднення ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, то, як адзначаюць спецыялісты, па ім могуць адбыцца сур'ёзныя дэбаты. Справа ў тым, што шэраг дэпутатаў схіляюцца да таго, што з увядзеннем адзінай валюты і фарміраваннем адзінага эмісійнага цэнтра спатрэбіцца змяненні Канстытуцыі краіны.

"Рэспубліка".

ЮБІЛЕЙ

Вера ПОЛА БЫЛА МАЛАДОЙ І ПРЫГОЖАЙ...

— Пачатак на 1-й стар. —

шматлікія фотаздымкі, але і задзеянаны ў юбілейнай экспазіцыі макет інтэр'ера хаты, у якой адбываецца сцэнічнае дзеянне "Паўлінкі". Па эскізах сцэнограф — мастака Барыса Малкіна, які ў 1939 годзе стаў мужам Веры Мікалаеўны, гэты макет выканаў для тэатральнага музея яе сын ад першага шлюбу Алег Пола.

Гледзячы на фотаздымкі, дзе актрыса адлюстравана як у жыцці, так і на сцэне, не перастаеш здзіўляцца, як гэта аслепляльна прыгажосці жанчына свядома псавала сябе і грывам, і прычоскамі, і адзеннем, каб яе герайна станавілася больш дакладнай і запамінальнай. Пра гэта гаварыла яе нявестка, Анастасія Пола, якая ўпершыню сустрэла сваю будучую свякроў на прыёме ў Сталіна ў Крамлі ў час першага дэкады мастацтваў і была ўражана яе незямной прыгажосцю, але ў якой так і не прызнала вядомую ўжо ў тыя гады актрысу, бо прывыкла ба-

чыць яе на сцэне ў менш прывабным выглядзе.

Цёплымі словамі ўспомнілі Веру Мікалаеўну і іншыя яе сваякі, сябры. Актрыса купалаўскага тэатра Галіна Арлова, напрыклад, нават пашкадавала, што з адыходам першага пакалення купалаўцаў перарываецца "времён связующая нить", дабратворнае ўздзеянне якой ёй удалося адчуць на сабе. Але надзею на тое, што гэта сувязь усё ж захавецца і праявіць яшчэ сябе, выказала дачка Веры Пола і Барыса Малкіна Лідзія, якая даслала ў музей са Злучаных Штатаў, дзе яна з сям'ёй зараз жыве, тэлеграму са словамі ўдзячнасці за памяць аб яе маці і цудоўны букет з крэмавых руж.

Усе прысутныя сшыліся не толькі ў любові сваёй да Веры Пола, але і ва ўдзячнасці да супрацоўнікаў музея і гасцёўні Галубка, якія вельмі далікатна і тактоўна адлюстравалі вобраз актрысы, не ператварыўшы яе ў маўклівы музейны экспанат.

Юрый ВАЛОШЫН.

ВОСЬ ТАК БЫ ЗАЎСЁДЫ!

Каратысты мінчане Таццяна ПОЗНЯК і Яўген КРАЎЧАНКА.

СПОРТ

ФУТБОЛ. Зборная клубаў Беларусі пад кіраўніцтвам Эдуарда Малафеева няўдала правяла тры першыя сустрэчы. Беларусы прайгралі зборнай Узбекістана — 0:2, румынскаму клубу "Фарул" — 3:4, "Спартак" з Варны — 0:1. Заключныя сустрэчы ў нашай каманды — з багарскім клубам "Чорнае мора" і з нацыянальнай зборнай Азербайджана.

ТЭНІС. Уладзімір Ваўчкоў выйграў у другім крузе ў Дамініка Хрбаты — 6:2, 1:6, 7:6, (7:2) і выйшаў у чвэрцьфінал, дзе сустрэўся са шведам Андрэасам Вінсгуэрам, які перамог яшчэ аднаго беларуса Максіма Мірнага — 6:7 (2:7), 7:5, 7:6 (7:5).

БАСКЕТБОЛ. Мужчынскі баскетбольны клуб нашай краіны

"Гродна-93" паспяхова выканаў задачу — увайсці ў тройку ў сваёй групе першага этапу, дзе перамог клубы "Дэльта" і "Нойбіт" — 84:68, 92:70 і ўступіў "Баска" — 64:77. На наступным этапе беларусы згуляюць з нямецкім "Вюрцбургам", трэцяй камандай групы "С" і 15-й камандай СЕБЛ.

Падрыхтаваў Міхаіл МАЗАКОЎ.

АСПЕКТЫ ПРАБЛЕМЫ

ПРАЦА ЦІ ЗАМУЖЖА ЗА МЯЖОЙ — ШАНС ДЛЯ ЖАНЧЫНЫ?

РАЦЬ «АРЫЯДНА»

Як сведчыць статыстыка, у апошні час большасць ад'язджаючых за мяжу — жанчыны ад 18 да 55 гадоў. Яны маюць намер уладкавацца на працу ці выйсці замуж. Але, як аказалася, ім трэба шмат чаго ведаць, каб не трапіць у непрыемную ці нават небяспечную для жыцця сітуацыю. Распаўсюджаннем на Беларусі інфармацыі, якая можа абараніць жанчыну ў такой сітуацыі, займаецца Беларуская асацыяцыя маладых хрысціянскіх жанчын, рэалізуючы свой праект «Арыядна» сумесна з міжнародным фондам «La Strada». Гэты фонд ужо мае вопыт супрацоўніцтва з Польшчай, Галандыяй, Чэхіяй, Балгарыяй, Украінай, а цяпер і Беларуссю. Сутнасць праграмы «Арыядна» — правядзенне мерапрыемстваў, семінараў, накіраваных, у прыватнасці, на прадухіленне эксплуатацыі і гандлю жанчынамі.

Што значыць гандаль людзьмі? Мужчыны працуюць у сельскай гаспадарцы, на лесавалках фактычна за адну толькі ежу. Жанчыны едуць працаваць танцоўшчыцамі, прыслугай, нянямі. Але ў выніку трапляюць у рукі злачынцаў, якія забіраюць іхнія пашпарты, кантракты і накіроўваюць, куды лічыць неабходным. Існуе адладжаная сістэма, якая дазваляе зламаць амаль кожнага чалавека. Мяркуючы самі, наколькі гэта выгадна. Па прыбытках, што атрымліваюць злачынцы, гандаль жывым таварам стаіць пасля зброі і наркатыкаў. І, па ацэнках Міжнароднай арганізацыі па міграцыі, прыносіць штогод каля 8 мільярдў долараў прыбытку. Першы крок у гэтай сістэме — вярбоўка.

ВЯРБОўКА

Большасць беларусаў, што пацярпелі ад нядобрасумленых работадаўцаў, — з правінцыі. Таму гэту праблему называюць ашчэ праблемай малых гарадоў. Там значна ніжэйшы ўзровень жыцця, праблемы з працаўладкаваннем. Інфармацыя пра работу за мяжой перадаецца з вуснаў у вусны. Не прынята звяртацца да юрыстаў. Трафікеры (вярбоўшчыкі) актыўна выкарыстоўваюць асабістую вярбоўку. Выглядае гэта так: дзяўчына сустракаецца з нейкай асобай, якая быццам ужо з'ездзіла за мяжу на працу. Зарабіла пэўныя грошы, прывезла прыгожыя рэчы, фотаздымкі. Інфармацыя такога кшталту ацэньваецца як надзейная. Асабістая вярбоўка амаль выключае падпісанне кантракта: жанчыны едуць за мяжу на пэўнаму адрасу, нічога не ўдакладняючы і не правяраючы.

Існуе таксама сістэма аб'яў у газетах, у Інтэрнэце. Трэба ведаць, што працаўладкоўца за мяжой маюць права толькі фірмы, у якіх ёсць ліцэнзія Міністэрства працы РБ. За аб'явамі, дзе не

ўказваецца нумар ліцэнзіі, як правіла, стаяць нядобрасумленныя пасрэднікі, што прапануюць нелегальную працу. Важна ацаніць прапануемую зарплату. Да прыкладу, у Чэхіі яна не можа складаць 1,5 тысячы долараў ЗША ў месяц (а такое ў аб'явах сустракаецца). Іншаземцам прапануюцца на працу ў першую чаргу з-за нізкай цаны іх працоўнай сілы.

Насцярожваюць аб'явы, у якіх запрашаюць маладых жанчын на працу няней і просяць пры гэтым даслаць у агенцтва фота ў бікіні. Ці на лесавасадкі ў Польшчу «запрашаюцца жанчыны, не старэйшыя за 35 гадоў». Відавочна, што тут ёсць падман: наўрад ці для сапраўднай няні галоўнае добра выглядаць без верхняга адзення, а садзіць лес можна і ў 40 гадоў.

ПАДМАНЫ

Трафікеры маюць свой арсенал лавушак і падманаў. Галоўныя з іх — кантракты і візы. З аднаго боку, у Еўропе існуе недахоп працоўнай сілы, асабліва ў сферы абслугоўвання. З другога — атрымаць легальную працу, да прыкладу, у Германіі іншаземцу вельмі цяжка. Трафікеры карыстаюцца такой акалічнасцю і прапануюць ехаць па вуснай дамоўленасці. Гэта можа прывесці жанчыну ў краіну, дзе яна будзе чужою і нікому непатрэбнай. Апынуўшыся без грошай, многія шукаюць хоць нейкі заробак. Калі ў жанчыны забіраюць пашпарт і пачынаюць шантажыраваць доўгам, які яна мае з прычыны таго, што ёй дапамаглі з білетамі, візай, яна згаджаецца на любую працу — прастытуткай у тым ліку. Тыя, хто трапляе ў падобныя сітуацыі, дабаўляюць, што ў ход ідуць збіванне, згвалтаванне, наркатыкі, алкаголь. Падчас наркатычнага ці алкагольнага ап'янення робяцца фота і відэаздымкі, якія потым служаць кампраматам супраць жанчыны і выкарыстоўваюцца ў якасці шантажу. Пагроза адправіць усё гэта родным жанчыны вельмі многім закрывае шлях дадому. Доўг жа толькі расце, бо існуе сістэма штрафаў — за няяснае аказанне паслуг, неадпаведны знешні выгляд і гэтак далей. У рэшце рэшт яго адпрацаваць немагчыма. Нават калі прастытутка і атрымлівае нейкую зарплату, яе хапае толькі на дробязі. Многія з жанчын пакутуюць на венерычныя захворванні, бо медабслугоўванне ім практычна недаступнае.

Каб не трапіць у падобнае становішча, патрэбна яшчэ на радзіме падпісаць з пасрэднікам, гэта значыць з беларускай фірмай, кантракт. Ён павінен быць складзены на зразумелай жанчыне мове, зарэгістраваны ў тэрытарыяльнай міграцыйнай службе выканкама. Па прыездзе на месца працы падпісваецца новы кантракт не пасрэдна з работадаўцам, а бавязкова ідэнтычны першаму.

Усе «спізікі» моманты пішуцца ў кантракце дробнымі літарамі. Напрыклад, дзе будуць захоўвацца заробленыя грошы. Бачыла кантракт, у якім было напісана: сродкі пералічваюцца на рахунак работадаўца. Як потым даказаць, што гэта твае грошы? Як іх забраць? За мяжой не прынята разлічвацца наяўнымі грашыма. Значыць, неабходны рахунак у банку, крэдытная картка. Пры нелегальнай працы таксама трэба ўсё агаварыць. Частка жанчын згаджаецца на нелегальную працу свядома. Але ёсць тыя, хто едзе за мяжу з турыстычнай візай, спадзяецца змяніць яе там на працоўную. Супрацоўнікі «Арыядны» папярэджваюць: немагчыма выехаць з Беларусі па турыстычнай візе, а потым яе пераабраць і атрымаць дазвол на працу. Для змянення паметкі ў візе аб мэце прыезду прыйдзецца вярнуцца на Беларусь. Іншымі словамі, калі вы едзеце па турвізе і збіраецеся

працаваць, то можаце разлічвацца толькі на нелегальную працу.

НЕЛЕГАЛЬНАЯ ПРАЦА

Гэта парушэнне працоўнага заканадаўства, ці, іншымі словамі, злачынства. Калі чалавек працуе без дакументаў на права жыхарства і дазволу на працу, то ўлады будуць ставіцца да яго як да нелегальнага мігранта. Гэта тычыцца і прастытутак. Для паліцыі не мае значэння, праца «начным матылем» добраахвотная ці падціскам. Калі ж жанчына не мае дакументаў, ёй пагражае арышт і турма. А пасля ўдакладнення асобы, што зойме пэўны час, — дэпартацыя на радзіму. Высылка з Польшчы, да прыкладу, не дазваляе наведваць краіну на працягу пяці гадоў, калі адбываецца за кошт дзяржавы, і на працягу двух — калі за асабісты кошт.

Жанчынам, высланым з краіны Шэнгенскага саюза, забараняецца ўезд у любую з дзяржаў, што ў яго ўваходзяць.

На нелегальную працу ідуць, нават ведаючы яе наступствы, бо спадзяюцца зарабіць столькі грошай, што яны забяспечаць некалькі год бестурботнага жыцця на Беларусі.

ВЫЙСЦІ ЗАМУЖ ЗА ІНШАЗЕМЦА

Часта менавіта шлюб з іншаземцам разглядаецца жанчынай як шлях да лепшай долі. Не аспрэчваючы наяўнасць шчаслівых пар, «Арыядна» папярэджвае: трэба быць пільнымі. Першае — гэта наёмства. Часта яно адбываецца па пералісцы, праз Інтэрнэт. Звычайна выбіраюць не жанчыны. Гэтае права застаецца за мужчынамі, бо яны маюць грошы, каб заплаціць фірме за адрас дзяўчыны. Здараюцца выпадкі, калі беларускі адпраўляюць свае даныя нейкаму шлюбнаму агенцтву, а ў выніку звесткі пра іх разам са здымкамі апынаюцца на парнасайце ў Інтэрнэце. Калі вы дасылаеце некаму свае даныя, фота, то маеце права патрабаваць ад агенцтва паказаць буклет ці каталог, куды змесцяць інфармацыю пра вас, бо шлюбны каталог можа аказацца на самай справе парнаграфічным. Жанчына павінна ведаць, ці працуе яе патэнцыяльны муж, колькі разоў ён быў жанаты. Шлюб з іншаземцам у большасці краін не дае права на грамадзянства, толькі на від на жыхарства. Грамадзянства можна атрымаць пасля 2—3 гадоў пастаяннага жыхарства ў краіне. Калі на працягу гэтага тэрміну шлюб скасоўваецца, жанчына пазбаўляецца ўсіх правоў у краіне, яе дэпартаюць. Калі ў жанчыны ёсць дзеці, то па заканадаўству большасці краін яны застаюцца з бацькам.

«Арыядна» папярэджвае: некаторыя мужчыны за мяжой, узяўшы шлюб з жанчынай з Усходняй Еўропы, выкарыстоўваюць яе як танную працоўную сілу ці прымушаюць да прастытуты.

Трэба ведаць хоць тое-сёе пра шлюбнае заканадаўства той краіны, куды збіраецеся замуж. Пакуль большасць краін разглядае фіктыўны шлюб як злачынства. За сям'ём, адзін з членаў якой іншаземец, у першы год сумеснага жыцця ажыццяўляецца перыядычны кантроль. І калі паліцыя выявіць, што шлюб фіктыўны, жанчыну дэпартаюць з краіны.

У рамках праекта «Арыядна» не так даўно стала працаваць інфалінія з аднайменнай назвай для жанчын, якія збіраюцца замуж ці на працу за мяжу. **Кожную сераду па тэлефоне (017) 245-31-67 можна атрымаць адказ на пытанні, звязаныя з гэтай праблемай.** Вас не будуч адгаворваць, але вы атрымаеце важную для сябе інфармацыю, якая дапаможа не стаць ахвярай абставін.

Алена СПАСЮК.
Фота Віктара СТАВЕРА.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

Разалінд ТЭЙЛАР.

Бевэрлі МІЛНЕР.

— Пачатак на 1-й стар.

— Усё, што замацавана пачаткай, — не выпадкова, — запэўніла Бевэрлі МІЛНЕР, каардынатар адукацыйных праектаў з англійскага боку. — Мы зробім усё магчымае, каб развіваць нашы сувязі. Ужо зараз магу сказаць, што ў некалькіх класных пакоях Нотынгема будуць куточки Беларусі.

І хаця Ніна Іванова не без падтэксту выказала думку, што прадстаўнікі Мінскага гарвыканкама паказалі ўсё самае лепшае, маючы на ўвазе, што ў мінчан нямаюць праблем, менавіта госці запярэчылі: тыдзень быў насычаны самымі разнастайнымі сустрэчамі, знаёмствамі, уражаннямі. А чалавечыя адносіны, пачуцці нельга падрабіць. Бо ўразлілі менавіта людзі.

— Для мяне было нечаканасцю, як сур'ёзна бацькі ставяцца да выхавання сваіх дзяцей, як зацікаўлены ў вызначэнні іх лёсу. Якія сур'ёзныя і разнастайныя захапленні беларускіх дзяцей, — выказала меркаванне Разалінд Тэйлар, дырэктар школы. — Мы ж сутыкнуліся з вялікай праблемай: нашы вучні не

бачаць стымуляў у вучобе. Нам цяжка іх чым-небудзь захапіць, падтрымаць жаданне наведваць заняткі. Думаю, што супрацоўніцтва, якое мы наладжваем з мінскай сярэдняй школай № 25, будзе вельмі карысным для маіх калег.

Сустрэча ў Доме дружбы была, бадай, заключным мерапрыемствам у праграме англійскіх гасцей. І як прынята на Беларусі, гасціннасць тут заўсёды дапаўняе сур'ёзныя размовы, таму натуральным быў невялікі канцэрт ансамбля баяністаў «Туці» з універсітэта культуры і майстроў сучасных бальных танцаў.

Але калі на развіццё танга танцоры запрасілі прысутных, тыя, прызнацца, збянтэжыліся і пачалі адмаўляцца. Толькі Іан Мэлкалм мужа прыняў запрашэнне танцоўшчыцы, а пасля з палёгкай прызнаўся, што вельмі задаволены тым, што ні разу не наступіў партнёршы на нагу.

Наталля ЦІМАШОК.

НА ЗДЫМКАХ: у час сустрэчы ў Доме дружбы; развіццё танга; іграе ансамбль «Туці».

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

МІНІСТР АБАРОНЫ ПРЫНІЎ ВАЕННЫХ АТАШЭ

Міністэрства абароны Беларусі ў гонар Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь арганізавала прыём для ваенна-дыпламатычнага корпуса замежных абароны нашай дзяржавы.

Урачысты прыём адбыўся ў Доме дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Міжнароднае ваеннае супрацоўніцтва — важны сродак умацавання міру і стабільнасці, устанавлення даверу паміж дзяржавамі. Таму кіраўніцтва ваеннага ведамства надае гэтаму накірунку сваёй дзейнасці асобую ўвагу. Пры Міністэрстве абароны Рэспублікі Беларусь акрэдытаваны 29 ваенных аташэ замежных дзяржаў, 7 офісаў ваенных аташэ знаходзяцца непасрэдна ў Мінску.

У сваім выступленні перад ваеннымі аташэ генерал-палкоўнік Аляксандр Чумакоў расказаў пра будаўніцтва Узброеных Сіл і іх рэфармаванне, выкананне арміяй за-

дач па забеспячэнню абароназдольнасці і бяспекі краіны, зыходзячы з эканамічных магчымасцей дзяржавы.

Аляксандр Чумакоў падкрэсліў, што прырытэтным з'яўляецца наша супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй. Ён адзначыў дынамічнае развіццё сувязей у ваеннай галіне з Украінай, высокую інтэнсіўнасць і выключна плённы характар ваеннага супрацоўніцтва з Кітайскай Народнай Рэспублікай. Кіраўнік ваеннага ведамства выказаў удзячнасць аташэ па пытаннях абароны пры пасольстве ФРГ у Рэспубліцы Беларусь за дапамогу ў падрыхтоўцы ваенных кадраў. Была выказана надзея на актывізацыю супрацоўніцтва з Рэспублікай Польшчай.

Міністр абароны пажадаў ваенным аташэ далейшых поспехаў у адказнай працы на карысць краін і народаў, здароўя, шчасця, дабрабыту, міру і ўзаемаразумення.

Леанід ПРЫШЧЭПА.
Прэс-служба Міністэрства абароны.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

СЕНАТАРЫ ЎЗЯЛІСЯ ДАПАМАГЧЫ

НАЦЫЯНАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ СПРАВІЦЦА З ЯЕ ПРАБЛЕМАМІ

Дапамагчы кіраўніцтву Нацыянальнай бібліятэкі вырашылі найбольш вострыя праблемы яе жыццядзейнасці — такая галоўная мэта наведвання галоўнай бібліятэкі краіны членамі Прэзідыума Савета Рэспублікі на чале са старшынёй верхняй палаты парламента Аляксандрам Вайтовічам. Яны набылі тут 19 лютага, азнаёміліся з кніжнымі фондамі, станам матэрыяльна-тэхнічнай базы, работай аддзелаў і чытальных залаў. Затым адбылася сур'ёзная і грунтоўная размова з калектывам і кіраўніком бібліятэкі Галінай АЛЕЙНІК.

Яна, у прыватнасці, расказала, як папаўняецца фонд бібліятэкі. Калі раней сюды абавязкова паступаў адзін бясплатны экзэмпляр кожнага віду друкаванай прадукцыі, якая выходзіла ў Савецкім Саюзе, і па два экзэмпляры айчынных кніг, газет, часопісаў, то цяпер сувязі з расійскімі калегамі падтрымліваюцца толькі за кошт кнігаабмену, а многія беларускія недзяржаўныя выдавецтвы не лічаць патрэбным папаўняць фонд буйнейшай бібліятэкі краіны.

Не ўсё так проста і з кнігаабменам. «Галаўным болам» назвала Галіна Алейнік «праходжанне» кніг, прысланых з іншых краін, праз мытню. Падаткі пры гэтым часта перавышаюць кошт самога выдання. А бібліятэка падтрымлівае актыўныя і рэгулярныя кнігаабменныя сувязі з 300 партнёрамі з 43 краін свету.

Паводле слоў Галіны Алейнік, універсальны па тэматыцы фонд бібліятэкі налічвае каля 7,3 мільёна адзінак захоўвання больш як на 50 мовах свету. Бібліятэка валодае ўнікальнымі калекцыямі даравацкіх замежных выданняў і рукапісных матэрыялаў. Супрацоўнікам бібліятэкі праводзіцца вялікая работа па выяўленню беларускіх старадрукаваных выданняў, якія знаходзяцца за межамі краіны. Рэдкія кнігі, што маюцца ў бібліятэцы, патрабуюць асобных умоў за-

хоўвання. А каб чытачы маглі з імі пазнаёміцца, тэксты трэба перакладаць у машыначытальную форму. І на ўсё гэта неабходны немалыя сродкі, падкрэсліла Галіна Алейнік.

Абмяркоўвалася на сустрэчы і будаўніцтва новага дома для бібліятэкі. Бо цяпер яна размяшчаецца ў трох дрэнна прыстасаваных будынках, якія да таго ж знаходзяцца ў аварыйным стане. Шла гаворка і аб вяртанні «пад крыло» бібліятэкі Нацыянальнай кніжнай палаты. У 1977 годзе яна была вылучана са структуры бібліятэкі і рэарганізавана ў самастойную ўстанову. З таго часу многія функцыі дзвюх гэтых структур дубліруюцца.

Свае прапановы кіраўніцтва бібліятэкі папрасіла ўнесці ў існуючы закон «Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь». Аднак іх аказалася так многа, што сенатары выказаліся на карысць таго, каб Нацыянальнай бібліятэцы быў прысвечаны асобны закон. На думку Аляксандра Вайтовіча, Нацыянальная бібліятэка як асноўная крыніца інфармацыі для многіх людзей, выконваючы яшчэ і ролю вядучага культурна-асветнага цэнтру, з'яўляецца выключна важнай установай, развіццю і ўмацаванню якой неабходна ўдзяляць належную ўвагу.

Марыя АГАФОНАВА, БелТА.

АСОБА

90 — НЕ ЎЗРОСТ

Колькі разоў даводзілася прасіць, папярэджваць, нават дамагацца, але ў рэшце рэшт усё засталася нязменным. Апанас Пятровіч пры гутарцы з ім па-ранейшаму «выкае». І вось гэты ягоны непакісны зваротак «Вы», бадай, адзінае, з чым звыкнуцца досыць складана. На мой самы важкі аргумент, маўляў, я вам калі не ўнукам даводжуся, то, у крайнім выпадку, вы мне — бацька па ўзросту, Цыхун нека абачліва «апраўдваўся»: «Я ж усё жыццё ў школе пражыў...»

А вось адно «вы» запомнілася асабліва. «Дык што ж гэта вы мяне без пары састарылі?» — мімаходзь абраніў Апанас Пятровіч. І толькі заўважыўшы на Цыхуновым сталае разгорнутую кніжку «Польмя», здагадаўся, на што намякае топ cherami. У часопісе быў надрукаваны мой верш «Вятрак у Адэльску», а ў ім сярод іншага і такое: «З дзевяностагадовам Цыхуном Апанасам, сынам Пятра, сядзелі разам на крыжавіне ветрака ў Адэльску. Жыта вакол развіналася. Вятры злеглі непадалёку. Аблогі сталі, нібы ўкапаня...» І, як кажуць у падобных выпадках: гэтак далей. Дык вунь яно што: нашчэнт не ўпадабаў Апанас Пятровіч аўтарскую «даточку» наконт узросту. І ўсе мае плыткія апраўданні, а менавіта, задумваўся «дзевяностагадовы» радок «навыраст» і д. п. аніякага поспеху не мелі. Потым і сапраўды неаднаразова высвятлялася: да сваёй ўвай і ўвайна ўзроставай графы Апанас Пятровіч адносіцца, скажам, каб мякчэй, досыць скептычна, больш таго — з падкрэсленым недаверам.

І як тут не спамянуць нашы сумесныя вандорыкі з Цыхуном і тэлевізійнай камерай. Вось калі літаральна ўваскарсаў Апанас Пятровіч, яго апаноўваў прыхаваны да пары да часу энтузіязм, ён з зайздросным імпэтам апавядаў пра тое, што недвухсэнсоўна завецца біяграфіяй родных сцэжак.

...Затрымаліся аднойчы ў ваколіцах вёскі Саломенка паблізу Гродна. Недзе тут быў былы маентак з назовам Пачобуцце, урочышча з найменнем Татаршчына — радзіма сусветна вядомага астранома, асветніка-гуманіста Марціна Пачобута-Адлянца. Тут ён нарадзіўся ў 1728 годзе, адсюль ездзіў у школу езуітаў у Гродна, тут упершыню ўбачыў зоры над галавой у беларускім небе. Пакуль рыхтаваўся здымаць, Апанас Пятровіч, пэўна, каб стварыць у спадарожнікаў «пачобутаўскі» астранамічны эффект, стаў нязмушана цытаваць на памяць восьмую кнігу «Пана Тадэвуша»:

Быў рэктарам у нашай альма-матэр Пачобут, ксёндз, вучоны і куратар Абсерваторыі ўніверсітэцкай — Свяціна! Там жа працаваў Снядзцік, Славуты хімік, медык і біёлаг, На жаль, пазней у навуковых колах Пачобута не стала: ён вярнуўся ў кляштар свой і там да смерці гнуўся

А. ЦЫХУН і Ю. ГОЛУБ у пляменніка Макара Краўцова Платона КАСЦЕВІЧА, 1990 г.

Перад распяццем, быццам грахаводнік, А летась і памёр ён, боскі ўгоднік. Любы з іх, астраномаў, аб каметах Мяркуе, як мяшчане аб карэтах...

А ў вёсцы, дзе часта адпачывала Эліза Ажэшка і пра якую пісала ў лісце да сяброўкі — «тут у Свіслачы ёсць такі палац, якога вы не знойдзеце ў іншых краінах свету», захапляючыся кравідамі, Апанас Пятровіч натуральна працягваў чытанне таго ліста. «З другога боку палаца ля самага падножжа ўзвыш-

А. ЦЫХУН, навучэнец Гродзенскай польскай настаўніцкай семінарыі. 1932 г.

ша, на якім стаіць палац, — рака Свіслач. Месца гэта прыгожае, праўдзівей сказаць, сумнае, чым вясёлае, але мне ў ім вельмі добра адпачываецца, весела, так што ўчора вечарам, сядзячы над ракой з сяброўкай, успамінала свае маладыя гады...

І канчаткова пакарыў усіх Цыхун у пясной і з-за таго веназалеянай Бабруні на Котры, вядомай перш за ўсё Міхасём Васільком і ягонымі празрыстымі творами. На той раз прыехалі туды да пляменніка аўтара «Ваяцкага гімна» Макара Краўцова Платона Касцевіча, якому падбіралася пад восем з паловай дзесяткаў. Надзіва, у пляменніка захавалася скрыпка (уласная!) Макара Краўцова. Апанас Пятровіч сваімі мудрымі і пяшчотнымі рукамі яе тут жа прыручыў — і ўсе сталі сведкамі ўваскаршэння легендарнага матыву «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Сын Пятра Гаўрылавіча і Юліі Фёдаравы з Краўцэвічаў з вёскі Кунцаўшчына на азеліцы былой царскай Расіі, вясковы сірата (маці па смерці пакінула сям'ягадовым), навучэнец настаўніцкай семінарыі, куды ў той час беларусаў папросту не прымалі, «цэляўнічы» (наводчык) у дывізіёне лёгкай артылерыі пры абароне Варшавы ў жніўні 1939-га, збеглы палонны, потым удзельнік Вялікай Айчыннай, пасляваенны настаўнік, школьны інспектар, заслужаны настаўнік Беларусі, бацька трох сыноў, а

перадусім асветнік і чалавек роднага слова — вось ён, Апанас Цыхун са сваім дамком на няшумнай вуліцы Бертэля ў Гродне. А калі яшчэ прыняць пад увагу «нязвычайную» акалічнасць, што на яго долю выпалі розныя часы пры розных уладах — царскай, польскай, нямецкай, савецкай, сённяшняй, дык стане зразумелым: Цыхун — феномен, Цыхун — унікал, і, увогуле, такіх, як ён, сёння мала.

ПРА АКАДЭМІКА КАРСКАГА І ЯГО БІЕГРАФА

Хто аўтар неўміручых «Беларусаў», ведаюць ва ўсім свеце,

Апанас Цыхун, хто зьяўляецца тым, хто зьяўляецца скарбам

прынамсі, у славянскім. А тое, што Апанас Цыхун з'яўляецца своеасаблівым біеграфам выдатнага вучонага Яўхіма Карскага, сведчыць не толькі ягоная кніжка — краянаўча-біяграфічны нарыс «Акадэмік з вёскі Лаша».

Імкнуся азначыць для сябе, як ён, вясковы настаўнік, засяроджана сядзіць у архіве ці бібліятэцы (кожны дакумент, даўня паперчына — на вагу золата!), ходзіць у роздуме па лашанскіх сцэжках (тут жа сляды волата айчынай філалогіі!), піша лісты родзічам Карскага (любая згадка пра Яўхіма Фёдаравіча ўсцешная!). А ў дадатак да ўсяго дабіваецца, пераконвае, не шкадуе, калі што, і ўласнай капейчыны — толькі 6 адчыніць на радзіме акадэміка дзвюх славянскіх акадэміі музей яго памяці. І робіцца тое без крыку-енку, біцця кулаком у грудзі, не напаказ, а годна і пашанотна, доказама і грунтоўна.

Доўга падбухторваць на раз'ву пра знакамітага земляка Апанаса Пятровіча ніколі не даводзілася. І таму ўзнаўляецца апошня — з нагоды ста сарака гадоў славытага сына Беларусі.

— Апанас Пятровіч, кнігу пра Я. Карскага вы пісалі з зямляцкага поклічу і не больш таго?

— Нека няёмка, а можа, і сорамна пра тое казаць, але сярод нашых землякоў, у большасці сваёй нават беларусаў, недзе прыблізна да пачатку 60-х гадоў імя заснавальніка айчыннага мовазнаўства і філалогіі згадалася куды як рэдка.

Мне, як блізкаму земляку Яўхіма Карскага, гэтае замоўчванне віднелася з горкім дамешкам патаемнай крыўды. І тады я набраўся рашучасці, наколькі мог і здолеў, выпраўляць такое становішча хаця б у нашым абмежаваным рэгіёне.

— Акрамя напісанага пра Я. Карскага, шмат высіпкаў аддалі стварэнню музея вучонага. Які ягоны лёс?

— Тут я дазволю сабе адхіліцца, азірнуцца. Яшчэ будучы падлеткам, упершыню пачуў аб Я. Карскім ад свайго бацькі Пятра Гаўрылавіча. Ехалі мы з ім (як зараз помню) на возе сена праз вёску Лашу. Празьджаючы каля мясцовай царквы, бацька чамусьці прыпыніў каня і сказаў: «А вунь еш, сынку, што ў гэтай Лашы нарадзіўся хлопчык — Яўхімам яго клікалі. Калі вырас, дык стаў вучоным, напісаў шмат розных кніжак. Пра яго і бацюшка ў царкве ка-

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

«ХАТКА» У САДЗІКУ

Мой унук Саша прынес з Мдзцічскага садзіка навіну: «Ведаеш, дзядуля, а мы сёння былі ў «Беларускай хатцы»! І пачаў расказаць, якія старажытныя гаспадарчыя прылады бачыў, як выглядае калыска для дзіцяці, што такое кудзеля і як робяць саматканя ручнікі. Адчувалася, экскурсія зрабіла вялікае ўражанне на малага.

Пазней загадчыца садзіка № 499 Мінскага завода па вытворчасці матацыклаў і веласіпедаў Валянціна Лісун (яна ж і ініцыятар стварэння «Хаткі») сказала, што яны маюць не проста этнаграфічны «куточак», а цэлы пакой, дзе адноўлена абсталяванне старадаўняй вясковай хаты. Тут на куце — абраз, пакрыты ручніком, стол з прыгожым абрусам, на ім — гліняныя глечыкі, міскі. Каля печы вілкі, чыгунок, прас на драўляным вуголлі. Побач — прасніца, якой амаль сто гадоў. І вялікая колькасць вышываных і саматканых ручнікоў, посьці-

лак, адзення. Усё гэта прынеслі і выхавальнікі сада, і бацькі. Валянціна Пятроўна, на якую ў свой час вялікі ўплыў зрабіла яе бабуля — майстрыха ткаць і вышываць, лічыць, што знаёмства з мінулым выхоўвае ў дзяцей павагу да продкаў, нараджае цеплыню ў іх душах.

І сапраўды я пераканаўся, з якой цікавасцю слухалі дзеці расказ Валянціны Пятроўны пра лён і вырабы з яго, пра нацыянальны арнамент, што ўпрыгожвае ручнікі, абрусы, кашулі...

А назаўтра на ўроку малявання дзеці рабілі папярковыя сурвэткі і ўпрыгожвалі іх арнаментам. Трэба было бачыць, з якім гонарам запрасіў мяне ўнук на выставу, дзе красавалася яго сурвэтка.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКУ: Валянціна Лісун з дзецьмі ў «Беларускай хатцы».

Фота аўтара.

...Аб тым, што пачуў ад баць-
каў, я часта думаў. Хто ж гэта такі
чужынін, наш сусед...
...час. Я вучыўся, а потым
...так, што і настаўнічаць
...рышоў у тую ж Лашу. Аднаго
...азу на курсах у былым Гродзен-
...кім педінстытуце зноў пачуў пра
...арскага ад выкладчыка беларус-
...ай мовы Гурло. Той паведаміў слу-
...чам, што ў Маскве жыве дачка
...арскага з мужам акадэмікам
...аркоўскім. Я напісаў ім ліст, і ў
...уткім часе яны прыслалі мне ліст у
...каз з фатаграфіяй Я. Карскага. У
...лашанскай школе настаўнікі і вучні
...вельмі рады і ўзрушаны, што

Так, з 1991 года адзіны ў рэспубліцы
музей Я. Карскага перастаў існа-
ваць. Але ашчадна сабраная кра-
знаўцам экспазіцыя ўсё ж выжыла і
астаялася не без маральнай
падтрымкі Апанаса Пятровіча ў музеі
калгаса імя Дзеншыкова Гродзен-
скага раёна. Кажуць, там можна
ўбачыць тое, што прадметна і ўва-
відкі набліжае людзей да феномена
Яўхіма Карскага.

— Апанас Пятровіч, як вядома, і
цяпер жывуць сваякі Карскага. Ці
трымаеце з імі сувязь?

— А як жа! Унучка Тацяна
Карскага жыве ў Санкт-Пецярбургу,
праўнук Аляксандр Аляксандравіч
— таксама ў горадзе на Няве. Вяду з
імі перапіску, мяркую перадаць яе ў
музей. Вось, напрыклад, не так даў-
но атрымаў ліст ад Карскіх. А гэта
радкі з яго: "Вельмі парадавалі Вы
нас апошнім сваім лістом. Радасна,
што ўвянчаліся вялікім поспехам ад-
наўленне і адбудова мемарыяла
Карскіх на Лашанскіх могілках. І як
прыгожа! Цудоўныя помнікі-камяні
Я. Ф. Карскама, з любоўю і разу-
меннем аформлены крыжы Іва-
на Ануфрыевіча (дзядзькі Карска-
га. — Аўт.) Мы з Сашам вельмі
задаволены. Спадзяюся, што ён ка-
лі-небудзь здолее прыехаць у Грод-
на і пакланіцца сваім продкам..."

Перадайце ад нас вялікую падзя-
ку старшыні калгаса Васілю Апа-
навічу Свірыду за яго вялікую дапа-
могу ў давадзены да парадку ме-

Аўтар: "Збіраў я крупінікі народ-
най мудрасці там, дзе жывуць лю-
дзі, якія ведаюць цану трапнаму пя-
вучаму слову, выразу, звароту. А
гэта, па сутнасці, нашымі землякамі
мастацкія творы шліфаваліся, ад-
точваліся вякамі. Па іх беспамылка-
ва можна адзначыць адметную
рысу беларусаў — вобразна мыс-
ліць".

Народны пісьменнік Беларусі Ян-
ка Брыль: "Зусім нядаўна адаспаў
пісьмо старому настаўніку, бацьку
нашага вядомага мовазнаўцы Гена-
дзя Цыхуна. Гэты стары чалавек
(Апанас Пятровіч яго імя) ужо не-
дзе на дзевятым дзесятку склаў
слоўнік гаворак Гарадзенскага раё-
на. І вось ён мне прыслаў гэтую
кніжку. Я тры раніцы не мог ад яе
адчапіцца. Асабліва цікава чытаю-
ца жывыя прыклады: вось слова, а
побач жывыя прыклады яго ўжы-
вання. І адразу бачыш, як ён хадзіў,
гаварыў з людзьмі, гэтых людзей
бачыш, — ну такое задавальнен-
не..."

Народны паэт Беларусі Ніл Гіле-
віч: "Ні адну кнігу ў апошні час я не
чытаў з такім задавальненнем, так
доўга (нібы завучваючы на па-
мяць) і так смакуючы, як слоўнік
Апанаса Пятровіча Цыхуна "Скар-
бы народнай мовы". Чытаў не-
калькі тыдняў, "дозамі" па восем-
дзесяць старонак, і днём нярэдка
лавіў сябе на шчаслівым прадчу-
ванні, што вечарам зноў разгарну
гэты томік і зноў буду слоўца за
слоўцам уголас вымаўляць і ас-
войваць, кожнае "браць на зуб",
выпрабоўваючы яго моцрыва-
ласць, буду чытаць люстрацыйныя
сказы-прыклады, без якіх Слоўнік
страціў бы палавіну сваёй вартас-
ці, і буду, забягаючы наперад,
перачытваць трапныя ўстойлівыя
выслоўі, мудрыя прыказкі, пры-
маўкі і прыгаворкі, вобразныя,
удумлівыя, невыпадковыя назвы
паселішчаў, урочышчаў, рэчак і
крыніц, азёр і копанак. І буду
радавацца, што гэты слоўнік ёсць,
што ён выйшаў у свет і што
сабранае пад яго вокладкамі ўжо
не згубіцца і не прападне; заха-
пляцца навуковым і патрыятычным
подзвігам настаўніка, які доўгія
дзесяці гадоў ахвяраваўся, коўкі
хапала сіл і часу, на гэту выдатную
працу..."

Апанас Цыхун — і яно бяспрэч-
на — знайшоў скарб, а дакладней,
сбраў яго.

Апанас Цыхун — той самы,
хто скапапа не трасецца над
скарбам.

Юрка ГОЛУБ.

Фота з архіваў А. Цыхуна і аўтара.

Заслужаны настаўнік Беларусі
А. Цыхун і заслужаны дзеяч мас-
тацтваў Беларусі кампазітар
А. Шыдлоўскі. Гродна, 2000 г.

Цыхун — находзіць скары

А. Цыхун адкрывае музей Міхася Васілька ў Скідзельскім
ПТВ-199. 1992 г.

арэшце ўпершыню ўбачылі на
дымку свайго знакамітага земля-
ва. Неўзабаве выкарыстаў лісты
атацкі Баркоўскай і абсталяваў
але невялікі куток-музей
Я. Карскага. Тое ў школе сталася
падзеяй: цешыліся ўсе. Дачка Я.
Карскага паведаміла нам, што ў Ле-
нградзе жыве ўнучка Яўхіма Фе-
даравіча Тацяна Сяргееўна. Яна
аксама даслала лісты са здымкамі
зайго дзеда. Усімі гэтымі і іншымі
спанатамі куток-музей быў знач-
на пашыраны. Пра яго даведаўся
домы вучоны, прафесар Мінска-
га педагагічнага інстытута, пісьмен-
нік Фёдар Янкоўскі. Ён наведваў Ле-
нскую школу і параіў нам
тварыць сапраўдны музей Я.
Карскага. Нашы намаганні не
рапалі дарма: музей быў
адкрыты. У яго экспазіцыі — кнігі,
сабістыя рэчы вучонага, кнігі з аў-
графамі пісьменнікаў і даследчы-
аў роднага слова. Штогод музей,
чынаючы з 1964 года, наведвалі
эксккурсанты не толькі з нашай рэ-
спублікі, але і госці з іншых краін, па-
ывалі ў ім і родзічы Яўхіма Фе-
даравіча.

І тут я падыходжу да самага мо-
ста балючага. Справа ў тым, што
лашанская школа, у якой месціўся
музей, на вялікі жаль, была раптоў-
на зачынена. Будынак аддалі пад
вазарты. І там, дзе была музейная
дзіла, загучалі будзённыя галасы да-
лёка не эксккурсантаў.

Тут мы часова перапынім нашу гу-
арку з А. Цыхуном, скарыстаўшы
лебе, увогуле, традыцыйную
хему захавання памяці папярэдні-
аў. Але за гэтым казённым словам
схема" быў закладзены значны цы-
туноўскі душэўны капітал, і ён не па-
нінен быў проста так пабяжыць.

марыяла Карскіх на Лашанскіх мо-
гілках і за памяць пра нас. Мы так-
сама яго памятаем і паважаем.
Прывітанне таксама і работнікам
Гродзенскага аддзела культуры.
Мы ўсіх памятаем і любім".

БАЧЫЦЬ ВОКА ДАЛЁКА, А РОЗУМ ЯШЧЭ ДАЛЕЙ

Гэтая прымаўка, што пачуў і
запісаў Апанас Цыхун у адной з
вёсак у наваколлі Гродна, най-
больш стасуецца і да самога
збіральніка людскога досціпу.
А кніга-слоўнік "Скарбы народ-
най мовы", якая выйшла паміж
"Акадэмікам з вёскі Лаша" і
"Легендамі і баладамі Гродзен-
шчыны" і збіралася рупліўцам
шмат гадоў, сталася насамрэч
справай гонару Цыхуна.

Сапраўды першыя матэрыя-
лы для дыялектнага слоўніка
апынуліся ў кайстры збіральніка
недзе яшчэ перад вайной, кас-
цяк склаўся ў час пасляваенны.
Народная лексіка, прыказкі,
прымаўкі, выслоўі — а іх рос-
сып! — і там, даруйце, няма
падробак. "Дзе двух б'юцца,
трэці карыстае", "Высахла баба
ў скрыпку", "Каб ты зязюлькі не
чуў" — няма сэнсу выбіраць,
выпісваць нешта адно, бо ўсё
роўна панужож будзе доў-
жыцца і захапляць кожным
чарговым звязом, і абарваць
яго, на шчасце, няма як і няма
патрэбы. Тым болей, і самапаз-
начаецца такі стан у Цыхуно-
вым зборы: "што старана, то і
навіна".

Сам па сабе склаўся свое-
асаблівы дайджэст пра "Скар-
бы..."

УРАЖАННІ

Еўрапейскія выставы Валерыя Шкарубы

Валерый Шкаруба піша дзівосныя пейзажы, якія ўражва-
юць увагай да дэталей, выпісанасцю асобных куточкаў зямлі.
Яшчэ ім уласцівыя лірызм і цішыня, што прымушае не толь-
кі аддаць належнае майстэрству мастака, але атрымаць
асалоў ад убачанага і трохі падумаць пра тое, што прыня-
та называць Вечным.

Валерый Шкаруба ня мала ездзіць па свету са сваімі
творамі. Аўстрыя, Грэцыя, Італія, Бельгія — у гэтых краі-
нах ён летась выстаўляўся разам з іншымі беларускімі мас-
такамі.

З фотакарэспандэнтам "Голасу Радзімы" Яўгенам Казю-
лём мы наведаліся ў майстэрню мастака, каб паразмаўляць
пра жыццё і творчасць. Хоць Валерый Фёдаравіч адразу раз-
вёў рукамі і сказаў: "Што вам можа сказаць мастак? Мая
справа — пісаць", усё ж такі тое-сёе даведацца ўдалося. Па-
першае, убачылі шмат прыгожага: фота ягоных дзяцей —
хлопчыка і дзяўчынку, працы майстра і калекцыю карцін. Ва-
лерый Шкаруба збірае творы іншых мастакоў, блізкіх яму па
адчуванню свету, па стылістыцы. Ён палярэдыі, што не ка-
лекцыяніруе славу імяны, хоць сярод аўтараў і ёсць зна-
камітасці.

А гутарка наша пачалася з размовы пра ўдалы для яго
2000 год.

— Добры год! Для мастака
— удача, калі нешта стварыў. Я
ж у апошнія гады якраз мала
працаваў, больш ездзіў.
Вандроўкі былі цікавыя на
сустрэчы і ўражанні. Часта
прыходзілася тлумачыць, што
за краіна такая Беларусь. І мы
рабілі гэта з задавальненнем і ў
Аўстрыі, і ў Італіі. Ведаеце, вы-
ставы, у якіх я ўдзельнічаў, —
культурная акцыя. Мы не маем
у іх ніякай матэрыяльнай заці-
каўленасці. Але ж сапраўды
карысна пазнаёміцца з іншымі
краінамі, іх мастацтвам і пака-
заць беларускае.

— Якім чынам беларускі
мастак трапляе ў Еўропу?

— Я ездзіў па афіцыйных
запрашэннях. У Аўстрыі, да
прыкладу, нас з Іванам Клімен-
кам прымаў Аўстрыйскі банк, а
арганізацыяй займаўся амба-
сада Беларусі ў гэтай краіне.

Некаторыя мастакі адкрыва-
юць для сябе Еўропу, дзякуючы
кантрактам з галерэямі. Але ж
я гэта ўспрымаю як кабалу. Ніх-
то не свабодны абсалютна. Тым
не менш для кожнага з нас сва-
бода — мара ўсяго жыцця, для
мастака тым больш. Каб што-
небудзь здзейсніць у мастац-
тве, неабходна вольна мысліць.
Што б там ні было, да гэтага хо-
чацца імкнуцца.

— Мастацтва Еўропы непа-
добнае да беларускага!

— Да прыкладу, у Вене —
1 200 галерэй. Там ёсць розныя
пліны: рэалістычны, фармальны
накірункі.

Адметнасць беларускага
жывапісу — у яго духоўнасці.
Тое, што я бачыў у Еўропе,
узвіла сваёй халоднасцю. Калі
ўжо казаць пра Аўстрыю, нель-
га не заўважыць, што яе
прырода вельмі прыгожая —
велічыня горы з заснежанымі
вершавінамі чаго толькі вартыя!
Я пісаў гэта. Казка. Усё светла,
прыгожа. Лёгка працуецца, але
ж таксама і ўспрымаецца. Ад-
даеш належнае прыгажосці, і
не больш. А паспрабуй гэтак жа
павольна напісаць беларускі
пейзаж! Няяркасьць фарбаў, ня-
кідкасць, нізкае сумнае неба.

Прырода накладвае свой ад-
бітак на ўнутраны стан чалаве-
ка. Я недзе чытаў і згодны, што
калі ў пэўным месцы жыве пяць
пакаленняў, толькі тады чалавек
прызвычайваецца да гэтага
асяроддзя. Да прыкладу, бе-
ларусы ўтульна адчуваюць сябе
ў лесе, яны там адпачываюць. У
гарах жа з'яўляецца нейкая
напружанасць.

Наша школа выяўленчага
мастацтва адрозніваецца ад за-
ходнееўрапейскай. Гэта адна з
прычын таго, што беларускія
мастакі цікавыя для Еўропы.
Там шмат мастацкіх вучэльняў.
У невялікім італьянскім гора-
дзе — дзве акадэміі мастацт-
ваў, акадэмічная і сучасная.

Я не працую ў Беларускай
акадэміі мастацтваў, таму шмат
пра яе не скажу. Але 20—30 га-
доў таму яна была больш кан-
серватыўная, чым цяпер. Ка-
лісьці амаль усе выкладчыкі ака-
дэміі былі прадстаўнікамі Пе-
цярбургскай школы. Яны
прывезлі сюды свае традыцыі і
падыходы. Таму можна сцвярд-
жаць, што беларуская нацыя-
нальная мастацкая школа зараз
толькі яшчэ фарміруецца.

— Еўропа аб'ядноўваецца.
Ці не пагражае гэта стратой на-
цыянальнага ў мастацтве! І на-
колькі гэта небяспечна!

— Не існуе іншага, акрамя
нацыянальнага, мастацтва. І гэта
не маляванне васількоў і
арнамента. Нацыянальнае ідзе
ад чалавечай душы. Я згодны з
меркаваннем вельмі добрага
беларускага мастака Гаўрылы
Вашчанкі, які сказаў наступнае:
няважна — традыцыйную ці
ультрасучасную тэхніку і фарбы
выкарыстоўвае мастак, але
прынцыпова адчуваць ля яго
карцін, на якой зямлі нарадзіўся
чалавек. Калі пачуцьце нацыя-
нальнага ёсць унутры асобы,
яно перадаецца на палатно. Ка-
лі ж няма, ніякімі атрыбутамі
яго не заменіш.

Еўропа сапраўды аб'ядноўва-
ецца, і мастакі там, як правіла,
маюць касмапалітычную свядо-
масць. Але ўсё роўна лепшыя з
твораў — нацыянальныя.

— Вашы карціны ўражваюць
сюжэтамі — заняўдбаньня вёскі,
пустыя хаты...

— Ведаеце, часам людзі
ўспрымаюць тэматыку маіх
карцін як чарнобыльскую. Я, ка-
нешне, бачыў саркафаг: нешта
чорнае, вялізнае. І пакінуўшы вёс-
кі — прайшоў год пасля аварыі, і
ўжо ўсё вакол заняўдбана, пуста.
Ідзеш па вёсцы — ні гуку. Све-
ціць сонца. Май месяц. А здаец-
ца, што глыбокая ноч.

Для мяне чарнобыльская
катастрофа — згустак усіх
праблем, што накіпілі за са-
вецкія часы. Тут усё сціснута і
сканцэнтравана. У пэўным сэн-
се сёння ўся Беларусь — Чарно-
быль.

Гутарыла Алена СПАСЮК.
Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

БЕЛАРУСЫ РАСІІ

ЯК ЗБАВІЦЦА АД НАСТАЛЬГІ
Ў СІБІРЫ

У сібірскіх вёсках дамы будуецца з улікам суровых найноччых зім: хаты ставяць насупраць хлява і іншых пабудов, каб у сцюдзёных дні хутчэй дабежчы да жыёл ці на іншай патрэбе, і, як правіла, вакол вёскі растуць магутныя сосны. Цяпер уявіце, што ў самай глыбінцы Сібіры вы раптам трапляеце ў вёску, вакол якой краяды вельмі нагадваюць беларускія: бярозы, рэчка, вакол яе арэшнік. І дамы пабудаваны так, як звычайна прынята на Беларусі: спачатку хата, а за ёй гаспадарчыя пабудовы. А яшчэ больш вы здзівіцеся, калі гаспадыня пакліча вас да стала зусім як дзе-небудзь на Магілёўшчыне: «Заходзьце, дзеткі, у хату, зараз бульбачкі наварым».

І ведаеце, вы сапраўды трапілі ў беларускую вёску, якіх у Сібіры некалькі. Узніклі яны яшчэ ў канцы XIX стагоддзя, у час сталыпінскіх рэформаў. Тады некаторыя беларускія мужыкі паехалі ў Сібір у пошуках зямлі і лепшай долі. На вялікіх сібірскіх тэрыторыях яны адшуквалі зямлі, якія б нагадвалі ім Беларусь. Натрапіўшы на такія мясціны, яны асталяваліся і потым перавозілі свае сем'і, часта шматдзетныя. Так і ўзнікла ў Сібіры некалькі беларускіх вёсак. Да гэтай пары ў іх жыхароў захаваліся звычкі, мова, песні, абрады, якія перадаваліся ад пакалення ў пакаленне...

Пра гэтыя вёскі з захваленнем расказвала гасця нашай рэдакцыі з Цюмені Людміла Татарынцава: «Нядоўна мы ездзілі ў Вікулава, адну з самых вялікіх такіх вёсак. Яна знаходзіцца ў самай глыбінцы, туды можна праехаць толькі зімой альбо летам, і то, калі не бывае дажджоў, бо далёка ад трасы. Там нам мясцовыя жыхары падарылі шмат цікавых экспанатаў для музея гісторыі засваення беларусамі Цюменскай вобласці, які стварае цюменская абласная грамадская арганізацыя Нацыянальна-культурнае таварыства «Беларусь». Гэтым экспанатам па-

зайздросцілі нават музычныя супрацоўнікі: тут і пудоўніца (1880 года выразу), каромсел з беларускай царомхі, чыгункі, пралкі, старадаўні самавар».

Людміла жыве ў Сібіры 16 гадоў: паехала, як дэкабрыстка, за мужам у даль далёкую з таго мілага сэрцу раёна гарадка Рэчыца. Вельмі сумавала і ніяк не магла прывыкнуць да новых мясцін, пакуль не пазнаёмілася са сваімі, як аказалася, шматлікімі землякамі. Цяпер на сум не хапае часу: яна дапамагае старшыні праўлення таварыства «Беларусь». Займаецца якраз тым, чым са школьных гадоў захаплялася: арганізуе вечары і канцэрты. Сама добра чытае вершы і вакол сябе сабрала людзей, якія з задавальненнем збіраюцца на рэпетыцыі, ездзяць на канцэрты.

Да нас у рэдакцыю яна прыйшла разам з сынам-пяцікласнікам, які нарадзіўся ўжо ў Цюмені. Ён прачытаў вершы на беларускай мове. І мама з гонарам гаварыла, што сын чытае ўсе беларускія назвы і добра разумее беларускую мову, і гэта дзякуючы нядзельнай школе, якую яны арганізавалі ў Цюмені. Выкладаюць у школе энтузіясты, якія самі напісалі добрыя праграмы па вывучэнню мовы і літаратуры, ге-

Ў СІБІРЫ

аграфіі і гісторыі Беларусі.

Асобая гордасць таварыства — самадзейны ансамбль беларускай народнай песні «Лянок», якім кіруе былая выпускніца Беларускай акадэміі музыкі Тамара Грыгор'ева з Капінкавіч. Яго добра ведаюць на Цюменшчыне. Ансамбль стаў дыпламантам II Міжнароднага фальклорнага фестывалю «Сібірскія крыніцы», у якім прымалі ўдзел шматлікія калектывы і нават ансамблі з Мексікі, Тайваня, Турцыі, Кіпра.

А аднойчы цэлы канцэрт яны далі дзеля адной бабулі Алены Папцовай — адзінай жанчыны ва ўсёй Цюменскай вобласці, якая ўзнагароджана двума ордэнамі Айчынай вайны. «Аднойчы, едучы на канцэрт, спецыяльна павярнулі аўтобус у вёску, дзе жыве наша зямлячка А. Папцова. Праз усю вёску ў нацыянальных касцюмах, з баянамі і іншымі музычнымі інструментамі накіраваліся да яе хаты. Збеглася ўся вёска, а потым яе аднавяскоўцы гаварылі, што яны і не ведалі, што побач з імі жыве такая заслужаная бабуля», — успамінае Людміла пра цікавы падзеі з жыцця самадзейных артыстаў.

Мне ўжо даводзілася пісаць пра іншыя згуртаванні беларусаў, і вельмі прыемна кожны раз адзначаць, што ўсе, як адзін, расказваюць пра ўвагу да сталых людзей, якія ўдзельнічалі ў баях за вызваленне Беларусі ад фашыстаў. І Л. Татарынцава не выключэнне: «У нас 28 удзельнікаў вайны, сярод іх не толькі беларусы, але і ўкраінцы, татары, рускія. І мы заўсёды іх віншаваем са святамі, не дзелім па нацыянальнасці, не забываем тых, хто вызваляў Беларусь».

Вельмі прыемна, што да нас у рэдакцыю заходзяць людзі з цікавымі расказамі пра падзеі, пра жыццё ўдалечыні ад радзімы. Мы заўсёды рады такім гасцям і чакаем новых расказаў з жыцця беларускіх аб'яднанняў!

Таццяна КУВАРЫНА.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі ансамбля «Лянок»; выкладчыкі і вучні цюменскай нядзельнай школы.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: УКРАЇНА

Васіль БЫКАЎ
У ПАШАНЕ

Львоўскае выдавецтва «Світ» выпусціла новы падручнік па курсу «Сусветная літаратура XX стагоддзя», які адрасуецца выпускнікам сярэдніх школ, ліцэяў ды гімназій Украіны. Я дэталёва пазнаёміўся са зместам падручніка і хачу сказаць, што калектыў аўтараў пад кіраўніцтвам Мірона Барэцкага добра над падручнікам прапрацаваў, і ён вельмі істотна адрозніваецца сваёй інтэлігентнасцю ад зштампаваных падручнікаў падобнага тыпу, выданых у кіеўскім выдавецтве «Вежа»...

А пачынаецца згаданы падручнік уступным артыкулам М. Барэцкага «Сусветная літаратура XX стагоддзя: эстэтычныя пошукі, мастацкія адкрыцці», які ўводзіць адзінаццацікласнікаў у сапраўдны вір эстэтычных пошукаў і мастацкіх адкрыццяў на працягу мінулага ўжо дваццатага стагоддзя. Аўтар у даступнай форме тлумачыць вучням пра тэорыю элітарнасці Фрыдрыху Ніцше, філасофію экзістэнцыялізму Сарэна К'ерэгора ды Карла Ясперса і Марціна Хайдэгера ды шэраг іншых літаратурна-знаўчых тэрмінаў, якія з'явіліся ў гісторыі літаратуры менавіта ў XX стагоддзі: псіхааналітычная тэорыя Фрэйд, крытычны рэалізм, натуралізм і неарамантызм, дэкадэнцыя, авангардысцкія ды мадэрнісцкія накірункі мастацкай літаратуры... аж да алітаратуры, да якой належыць антыраман, які яшчэ называюць новым раманам, ды тэатр абсурду. Мне, філолагу, таксама карысна было даведацца з артыкула спадара Барэцкага пра такі накірунак антыраману, як шаўызм (школа рэчаў), яркім прадстаўніком якога з'яўляецца А. Роб-Грые... Слушным мне падалася і заўвага спадара Барэцкага пра ўзмацненне ўзаемаўплыву нацыянальных літаратур у XX стагоддзі, ад якога, на жаль, былі адлучаны літаратуры народаў былога Савецкага Саюза.

Падручнік, выданы ў Львове, складаецца з двух раздзелаў: «Літаратура першай паловы XX стагоддзя» і «Літаратура другой паловы XX стагоддзя».

Прадстаўнікі дванаццаці нацыянальных літаратур увайшлі ў першы раздзел падручніка, які адкрываецца аглядам творчасці белгійскага пісьменніка Морыса Метэрлінка, драматурга-сімваліста, сусветную вядомасць якому прынесла яго драма-казка «Сіняя птушка»... Потым разглядаецца творчасць французскіх пісьменнікаў Гіёма Апалінера, Марселя Пруста, Антуана дэ Сент-Экзюперы, ірландца Джэймса Джойса, аўстрыйцаў Райнера Марыя Рыльке ды Франца Кафкі, японца Ісікавы Такубоку, англічан Конрада, Шоў, Орвела, Эліэта, рускіх Буніна, Горкага, Ясеніна, Булгакава, Цвятаевай (дарэчы, у кіеўскіх падручніках пра іх ды іншых прадстаўнікоў расійскай літаратуры няма ні радка! Вось вам і «львоўскі нацыяналізм»). Закачываецца першы раздзел разглядам жыцця і творчасці Лоркі (Іспанія), Гашака ды Чапека (Чэхія), Тувіма (Польшча), Джэка Лондана, Тэадора Драйзера ды Эрнэста Хемінгуэя (ЗША), Томаса Мана, Бэртальда Брэхта ды Эрых-Марыі Рэмарка (Нямеччына)...

Мне, беларусу па паходжанні, было прыемна ўбачыць у другім раздзеле падручніка імя нашага сусветна вядомага ды славуатага народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава, які зараз пражывае ў Нямеччыне па прычынах, добра вядомых прадстаўнікам беларускай дыяспары ў далёкім ды блізім замежжы, таму не буду ўдавацца ў гэтую справу, а засяроджу вашу ўвагу на артыкуле

падручніка пра Васіля Быкава, чыё імя ў ліку найвыдатнейшых прадстаўнікоў 9 нацыянальных літаратур у другім раздзеле падручніка (другая палова XX стагоддзя): французскай (Жан-Поль Сартр, Альбер Камю), нямецкай (Генрых Бэль), амерыканскай (Фолкнер, Селінджэр, Брэдберы, Апдайк), японскай (Коба Абэ), польскай (Чэслаў Мілаш, Станіслаў Лем), лацінаамерыканскай (Маркес), расійскай (Ахматава, Акуджава, Уладзімір Высоцкі, Варлам Шаламаў, Уладзімір Вайновіч), кіргіскай (Чынгіз Айтматаў).

Аўтар артыкула пра Быкава Л. Краснова не скупіцца на кампліменты ў адрас нашага земляка, калі піша: «В. Быков — один з найвыдатнейшых сучасных прозаікаў, творчасць якога належыць не ліше білоруській, а й сусветній літаратуры. Він один з найчэснейшых митців, що ніколи не зраджував своім творчым принципам заради выгоди: патрыот своєї багатотраждальнай батьківщини — Білорусі, яка в усі часи історії зазнавала знущань, жорстокої експлуатації, голоду. Він першим підняв голос протесту проти жорстокого терору тоталітаризму, був з тими, хто розповів світові про жах Куропатів, про страшні розстріли білорусів...». Я наймысна падаў сказанае спадарыняй Красновай пра спадара Быкава ў арыгінале, таму што ўкраінская мова не чужая беларусам і сказанае па-ўкраінску добра зразумее кожны беларус, які валодае роднай мовай, а я пішу ўсё гэта менавіта для такіх сапраўдных беларусаў...

У артыкуле Л. Красновай два раздзелы: «Жыццё і творчасць пісьменніка» і «Ідэяна-мастацкае багацце аповесці «Альпійская балада». Можна каму з чытачоў падасца не зусім сціплым крокам з майго боку, але хачу агаварыцца, што я таксама пісаў пра Васіля Быкава, а распачаў гэта з дыпломнай работы падчас вучобы ў Дагестанскім дзяржаўным універсітэце. Тэма работы: «Проблема паложительного героя в партизанских повестях Василя Быкова» (на прыкладзе аповесці «Круглянскі мост» ды «Сотнік»)). Працаваў тры месяцы, затое не было сорамна на абароне дыпломнай работы, і дыплом з вокладкамі вішнёвага колеру — яркі доказ гэтаму... Дык вось я двойчы (!) перачытаў усё напісанае пра майго куміра спадарыняй Л. Красновай і хачу сказаць, што на вельмі многія рэчы, якія тычацца ягонай творчасці, яна прымусіла мяне, прытым вельмі доказна, паглядзець зусім па-новаму, за што я ёй вельмі ўдзячны! Ніколі не кажы, што ўсё ўжо ведаеш пра таго ці іншага пісьменніка, бо заўсёды знойдзецца нехта, хто ведае крышачку больш за цябе! Думаю, што маім вучням будзе таксама цікава пачытаць пра Быкава менавіта па гэтаму падручніку, выданаю ў львоўскім выдавецтве «Світ»...

Заклікаю ўсіх маіх калег-беларусаў, якія працуюць на ніве асветы на Украіне, скарыстацца з нагоды і набыць згаданы падручнік, тыраж якога (120 тысяч асобнікаў) дазваляе зрабіць яго даступным не толькі ў Заходняй Украіне. Безумоўна, я параю ў сваім лісце аўтарам падручніка звярнуць увагу і на іншых славуных беларускіх пісьменнікаў, у першую чаргу на тых, чыё жыццё і творчасць звязаны былі з Украінай, а менавіта на Францішка Багушэвіча, Максіма Багдановіча і Уладзіміра Караткевіча. Яны вартыя таго, каб іх ведалі вучні ўкраінскіх школ ужо з 8-га—9-га класаў!

Пятрусь КАПЧЫК,
выкладчык.

МУЖЧЫНЫ І ЖАНЧЫНЫ

АДЦЕННІ ПАЧУЦЦЯЎ У ВЕРШАХ Вялікіх лірыкаў і фота сучаснікаў

Паэт Васіль Жуковіч захапляецца перакладам упадабаных твораў іншамойных паэтаў на мову родную. Гэтым разам — на пачатку вясны новага стагоддзя — ён прапанаваў данесці водар твораў вялікіх лірыкаў папярэдніх часоў, тых лірыкаў, якія абагаўлялі жанчыну ці спачувалі ёй. Пераклады здзейснены Васілём Жуковічам з

польскай, нямецкай, рускай, украінскай, туркменскай моў.

На фотаздымках Сяргея Дзенісенкі — асобы ў асноўным на Беларусі вядомыя. Пра многіх з іх мы ўжо расказвалі, пра іншых раскажам у бліжэйшы час. Дык хто ёсць хто? Паспрабуйце пазнаць. Наша падказка ў наступным нумары.

Ата АТАДЖАНАЎ

(1922—1988)

ЛЮСТЭРКА ЛЮБІМАЙ

— Да люстэрка, любімая, ты падыдзі, Твае шчокі гранатам гараць, паглядзі.

Паглядзі, як чарніотка хваляй жывой Так і плешча каса за тваёю спіной.

— Што ў люстэрку, любімы! Скажу я адно: — Хіба вочы твае мне замяніць яно!

Мікалай ГУМІЛЕЎ

(1886—1921)

СУМНЕННЕ

Адзін у вечаровы ціхі час, Я думаць буду ўсё пра вас, пра вас.

Чытаць пачну, адно ў вачах: “яна”, І зноў душа п’янее без віна.

Хачу заснуць — падушка паліць твар, Не спаць — чакаць: са мной — надзеі дар.

Я — да вакна крадком, убачыць рад І дымны луг пад месяцам, і сад.

Вось там, ля клумбаў, далі згоду вы, О, водар слова, ён са мной, жывы.

Але свядомасць кіне мне ў адказ, Што не было й няма, пакорнай, вас;

Што ваш імпат, і слова, й ля сасны Ваш пацалунак — лёт вясны і сны.

Іван ФРАНКО

(1856—1916)

Ах каб жа я быў музыкантам, Меў дар, што яму Бог дае, На музыку ўсе пераклаў бы Жамчужныя слёзы твае.

А слоў хараство паланэзам Мінорным, напэўна б, было, Шнэльнаполькаю — цёхканне сэрца, Што бурою тактаў жыло.

Кадырлю чароўнаю стаў бы Вачэй позірк ясных тваіх.

А вальцэрам шумна-ўтрапёным — Агонь пацалунаў п’янікіх.

Ды я не музыка, — так, слоўца — Мой вобраз, стыхія мая. А што цалаваўся ў ядлоўцах — Навекі запамятаў я.

Апанас ФЕТ

(1820—1892)

Што за гук у сутонні, мой бог, што за гук! То кулік прастагнаў а ці сыч! Я пакуты ў ім чую, расстання тугу І таемны, загадкавы кліч.

Быццам хворыя мроі бяссонных начэй Зліты ў гуку пранізлівым тым, — І не трэба ні слоў, ні агнёў, — Мне дыханне падкажа, дзе ты.

Тарас ШАУЧЭНКА

(1814—1861)

На гародзе, каля броду, Барвінак не ўсходзіць. Нешта дзеўчына да броду Па ваду не ходзіць.

Хмель зялёны на гародзе Сохне каля тыну. Нешта з хаты не выходзіць Гожая дзяўчына.

Нахілілася ля броду Ніцяя вярбіна. Надыйшла да чарнабровай Цяжкая часіна.

Плача над журбой-бядою, Як рыбінка, б’ецца... А з яе, ой, з маладое Паганец смяецца.

Фёдар ЦЮТЧАЎ

(1803—1873)

Усё ў мяне забраў суровы Бог: Здароўе, сілу волі, мрою, сон. Адну цябе пры мне пакінуў ён, Каб я яму яшчэ маліцца мог.

Аляксандр ПУШКІН

(1799—1837)

Адно цудоўнае імгненне Прыйшло на доўгія часы: Ты прада мной — як летуценне, Як геній чыстае красы.

Хоць без надзеі жыву, маркотны, У трывогах шумнай мітусні Чуў сэрцам голас я пашчотны І часта вобраз мілы сніў.

Гады йшлі. Бур налёт адбіўся — Рассеяў тыя мроі, сны, Пяшчотны голас мной забыўся, Твой вобраз, профіль незямны.

У глушы, у цемры атачэнні Не аздаблялі дні мой лёс Без бажання, і без натхнення, І без любові, і без слёз.

Душы настала абуджэнне: Ізноў на доўгія часы Азоран я тваім з’яўленнем, Мой геній чыстае красы!

І сэрца б’ецца ў захапленні, І для яго ўваскрэслі зноў Святое бажанне, натхненне, Жыццё, і слёзы, і любоў.

Адам МІЦКЕВІЧ

(1798—1855)

“З воч маіх прэч!” — скажаш, — знікну адразу, “Прэч з майго сэрца!” — і сэрца скарыцца. “Прэч з маёй памяці!” — не, з гэтым сказам Памяці нашай ніяк не змірыцца!

Так, бы той цень, што, упаўшы здалёку, Кіне жалобны свой колер прасторней,

Постаць мая, чым далей з відавочу, Памяць тваю большым крэпам агорне.

Дзе сустракаліся шчаснай хвілінай, Дзе расставаліся горкай часінай, Будуць ісці чарадой успаміны, Бо ўсюды частку душы я пакінуў.

У задуменні ў самотным пакоі Арфу кранеш ты міжволі памалу — І прыгадаеш: “Вось гэткай парою Гэтую песню яму напявала”.

Ці як гуляць ты у шахматы станеш І каралю твайму выйсця не стане, Пэўна, згадаеш, што ў гэткім жа стане Друг апынуўся ў сустрэчы астатняй.

Ці то на балі у час адпачынку Позірк на месца парожняе кінеш — І прыгадаеш: “Тут светлай хвілінкай Разам са мной ён сядзеў пры каміне”.

Ці возьмеш кнігу, ў якой закаханым Лёс падрывае ўсе спадзяванні, Пэўна, падумаеш ты і пашкадуеш: “Чаму раман наш не гэты шчаслівы!?”

А калі пару звяздзе маладую Аўтар рамана усё ж літасцівы, Свечку пагасіш ты і пашкадуеш: “Чаму раман наш не гэты шчаслівы!?”

Блісне маланка начная ў цямнечы, З ветрам сухая зашэпчацца груша, І з энкам птушка ў акне затрапеча... — Пэўна, падумаеш пра маю дўшу.

Дзе сустракаліся шчаснай хвілінай, Дзе расставаліся горкай часінай,

Будуць ісці чарадой успаміны, Бо ўсюды частку душы я пакінуў.

Генрых ГЕЙНЭ

(1797—1856)

Твае ірдзяцца шчокі Пяшчотай летніх руж. Але ў цябе на сэрцы Мароз калядных сцюж. Ды зменіцца ўсё гэта — Убачыш ты сама: Агонь на сэрцы будзе, На ружах шчок — зіма.

МАХТУМКУЛІ

(1730—1780-я гады)

НЕ АДРОЗНІЮ

З тых пор, як выпіў я Амура чару, Ці вечар, а ці ранак — не адрозню. З тых пор, як мной любімая ўладарыць, Руінаў я ад храма не адрозню.

Чакаючы спаткання, заміраю, М’яне агонь пакуты забірае, Я вугалем, я польымем згараю, — Балючай самай раны не адрозню.

Жытла ў жытле не ўбачыў я прыкметы, У полі поле я шукаў без мэты, І мне адкрыўся нейкі свет без свету, Дзвярэй — хаця б жаданых — не адрозню.

Я не пазбаўлен прагі чалавечай, Сябе не помнячы, у кожнай рэчы прысутнасць мілай бачу я штовечар — І ўжо ад кніг Карана не адрозню.

Махтумкулі ў тым доме затрымаўся, Дзе танцамі свет юны забавляўся, І вобраз любай там адлюстравуўся, Цвярозы я ці п’яны — не адрозню.

ГАСЦЁЎНЯ

Кася КАМОЦКАЯ: АД БАРДАЎСКОЙ ПЕСНІ ДА ЦЯЖКАГА РОКУ

Яшчэ студэнткай Кася пачала прафесійна спяваць. Спачатку бардаўскія песні пад гітару. Крыху пазней, энергічная і прадпрымальная, яна пачала збіраць сваю музычную каманду. Так на пачатку дзевяностых узнік гурт «Новае неба».

Сёння гэта ўжо вядомы беларускі музычны рок-калектыў. «Новае неба» неаднойчы збірала поўныя залы ў Польшчы, Францыі, Літве і Балгарыі.

Прыгожая жанчына, таленавіты музыкант, рок-князьёўна Кася КАМОЦКАЯ адказвае на пытанні нашага карэспандэнта.

— Кася, калі ты зразу мела, што музыка — гэта «тваё»?

— Я нават не памятаю. Капі шчыра, то я і цяпер не ўпэўнена, што ў мяне ёсць нейкія музычныя здольнасці.

— Чаму такая самакрытыка?

— Ведаеш, рок-н-рол — гэта тая музыка, дзе музычныя здольнасці адыходзяць на другі план. Ва ўсялякім разе, на мой погляд, яны — не галоўнае. Галоўнае — асоба аўтара, яго жыццёвая пазіцыя, таму што рок-н-рол — сацыяльная музыка. Ёсць прыклады, калі спявак — выдатны вакаліст, але пры гэтым бяздарны кампазітар і гітарыст.

— А што наокопт тваёй творчасці гаворыць дачка?

— Думаю, ёй мая музыка падабаецца. Але ў пятнаццаць гадоў дзяўчыну хвалююць зусім іншыя праблемы.

— Кася, а якая ты маці? Строгая, кансерватыўная альбо мяккая, лагодная?

— Я — розная.

— Быць маці для цябе — гэта радасць, лёгкасць ці клопат ды турботы?

— Безумоўна, радасць. Пачуццё лёгкасці, узвышанасці з'явілася менавіта тады, калі нарадзіла дачку.

— Ты заўсёды такая вясялая, энергічная. Думаецца, табе зусім незнаёмыя паняцці дэпрэсія, апатыя...

— Знаёмыя. Тым больш, што я чапаю творчы. Праўда, вельмі хутка з іх выходжу, забываю ўсё дрэннае. А яшчэ, лічу, нельга пераносіць свой кепскі настрой на тых, хто цябе акружае. Калі ўвесь час будзеш хадзіць панурым, хто тады захава з табой мець нейкія зносіны?

— Я ведаю прычыну твайго добрага настрою.

Некалькі месяцаў таму ты выйшла замуж!..

— Так.

— І хто твой выбраннік?

— Ён беларус, але зараз жыве і працуе ў Вільнюсе. Таму атрымліваецца, што я вымушана ўвесь час матацца паміж Беларуссю і Літвой.

— А чаму б табе не пераехаць да мужа?

— Шмат спраў у мяне на Беларусі. Немагчыма ўсё кінуць.

— Якім было вяселле рок-зоркі Касі Камоцкай? Урачыстае? На тысячу персон?..

— Яго наогул не было. Мы проста распісаліся і паехалі ў лес на шашлык.

— Цікава, а дзе вы пазнаёміліся?

— Мы былі знаёмыя ледзь ці не дваццаць гадоў. Віктар, мой цяперашні муж, пасля шлюбу прызнаўся, што быў закаханы ў мяне ўвесь гэты час.

— Дык можна сказаць, што ён стаў прычынай скасавання шлюбу з першым мужам?

— Не. Мы разышліся ўжо гадоў дзесць таму.

— І якія ў вас зараз стацункі?

— Выдатныя, сяброўскія.

— А як да твайго выбару ставіцца дачка?

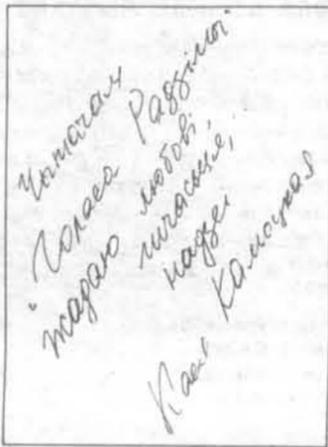
— Добра.

— Кася, з чаго звычайна пачынаецца твой дзень?

— Найперш, з кавы. Я па натуре — «сава», таму ранішні кубачак кавы для мяне — першая неабходнасць.

— Якім табе запомнілася дзіцінства?

— Я заўсёды храніла недасыпала. Справа ў тым, што кожны дзень я вельмі рана прачыналася, паколькі шмат часу (амаль што сорак хвілін) ішло на дарогу ў школу. Заняткі былі ў першую змену. І ў інстытуце

таксама. Таму заўсёды вельмі хацелася спаць. І зараз, калі ёсць вольная хвіліна, я сабе ў гэтым жаданні не адмаўляю.

— Па адукацыі ты — гісторык. Што паўплывала на выбар прафесіі?

— На гістфак БДУ я вырашыла паступаць спантанна. Думала, што там будзе лёгка вучыцца. На самай справе памылілася. Даводзілася суткамі сядзець над падручнікамі.

Пасля аспірантура. Таксама добрая нагрукка была. Але ў выніку атрымала дзве спецыялізацыі, аб чым зусім не шкадую.

— Кася, твае песні — усе беларускамоўныя, многія з іх прысвечаны Радзіме. Адкуль такі патрыятызм?

— Я думаю, менавіта з гістарычнага факультэта. Калі дасканала вывучаеш гісторыю, свае карані, абавязкова ўнікае пачуццё самасвядомасці, гордасці за сваю зямлю...

— А якой табе бачыцца Беларусь XXI стагоддзя?

— Калі шчыра, то мне цяжка рабіць такія прагнозы. Галоўнае — захаваць Беларусь найперш у сваім сэрцы.

— Сёлетая «Новае неба» адзначае сваё дзесяцігоддзе. Што плануецца з гэтай нагоды?

— У мяне, калі шчыра, няма такога апантанага жадання адзначаць юбілей. Але астатнія музыканты апошнім часам толькі і жывуць гэтым святам. Таму штосьці трэба арганізаваць.

— Можна, наладзім якую-небудзь музычную пастаноўку. Паглядзім...

Гутарыла
Вольга НАВУМОВІЧ.

Мяне завуць Усевалад.
Мне 12 гадоў.
Жыву ў Мінску,
вучуся ў 7-м класе.
Кожны дзень мы вывучаем
англійскую мову.
У 9-м класе на гэтай мове
ў нас будуць урокі
літаратуры і географіі.
Я люблю гуляць
у футбол, на камп'ютэры,
люблю беларускую мову,
літаратуру, гісторыю.
Мне вельмі падабаецца
падарожнічаць.
Аб адным з маіх
падарожжаў я хачу
расказаць.

ПАДАРОЖЖА ў ВІЛЬНЮ

Усе ведаюць, што Вільня была сталіцай Вялікага княства Літоўскага. У наш час гэта сталіца прыбалтыйскай краіны Літвы. Нядаўна мне давялося бабыцца ў гэтым старажытным горадзе. Вандроўка адбылася на канікулах увосень. Уся наша група была беларускамоўная. Кіраўнікі — Ганна Барвенава і Аляксей Галіч.

Сустрэлі нас кіраўнікі беларускай школы ў Вільні і беларускага дзіцячага сада і адрознае добра пакармілі ў рэстаране. Пасля павезлі ў горад. У першы дзень вандроўкі мы хадзілі па старажытных мясцінах Вільні. Пабывалі ў некаторых цэрквах і касцёлах, каля старажытнага ўваходу ў горад. Ён уяўляе сабой арку, над якой пакой з адчыненым навіцам, дзе знаходзіцца месца для малітвы. Аказваецца, у старажытнасці, калі простыя людзі ішлі на вайну, яны маліліся на вуліцы, а багатыя людзі заходзілі ў пакой. Яшчэ мы былі каля Вострай брамы.

У Вільні пабачылі друкарню «волат беларускага адраджэння», першадрукара Францішка Скарыны, гэты будынак узведзены ў 1522 годзе. Вечарам падняліся да старажытнага замка, які знаходзіцца на ўзвышшы. Адтуль раскінулася вельмі прыгожая панарама горада. На жаль, мы не трапілі ў замак, туды нельга было заходзіць. Побач з замкам

стаіць маленькая вежа. Спачатку мы падумалі, што ў яе свабодны ўваход (адтуль яшчэ лепш глядзець на вячэрні горад), але, як потым высветлілася, гэтая вежа — маленькі музей.

Калі зусім сцягнула, вярнуліся ў дзіцячы садзік, дзе павінны былі жыць. Тут пры запаленых свечках адзначалі свята Дзяды.

На наступны дзень наведалі замак князя Вітаўта ў літоўскім горадзе Тракай. Замак месціцца на невялікім востраве. Каб наблізіцца да замка, трэба прайсці праз мост. Большая частка групы папыла на яхце, астатнія вырашылі ісці праз мост. Мы падышлі да замка і адрознае падумалі, што звонку ён зусім не адрозніваецца ад нашых такіх жа старажытных замкаў, як у Міры, Нясвіжы... Але, увайшоўшы ўнутр, зразумелі, што памыляліся. Некалі замест гэтага вялікага замка былі руіны, але Літва добра яго адрамантавала. Мы пабылі ў пакоі Вітаўта, дзе стаіць толькі канапа і вісціц партрэт гаспадары.

Паездкай я і мае спадарожнікі вельмі задаволены, таму што бліжэй пазнаёміліся з былой сталіцай Вялікага княства Літоўскага і беларускай школай, дзе ўсе дзеці і выкладчыкі размаўляюць па-беларуску.

Усевалад АЎРАМЕНКА.

АЎЦЮКОЎСКІЯ ЖАРТЫ

Малюнак Вячаслава ПНАЦЕНКІ.

ЧАМУ ШМАТ ХАЛАСЦЯКОЎ

Хвалілася Ганна:
— Папавозіце сваіх Арынак на рынак, а я за свайго Кузьму дзе захаю — вазьму!
А Кузьма і цяпер сядзіць вечарамі на печы.
У Вялікіх Аўцюках — пяцьдзсят закаранелых халасцякоў. Правёў даследаванне: чаму хлопцы не жэняцца?
Атрымаў розныя тлумачэнні:
— Ніхто замуж не бярэ.
— Ім лепш на гарэлцы ажаніцца.
— Жанілі ў іх не пякуць.
— Хітрыя, з жонкай рабіць трэба.
— Баяцца дзяўчат...

ВЫЙШАЎ «ЗАМУЖ»

— Цётка, як твой Саша жаніўся!
— Вой, каласок, мой Саша не жаніўся, а замуж выйшаў.
Так аўцюковец стаў прымаком.
Прымаку кажуць:
— Вёска гарыць!
— Няхай гарыць. Я ў суседнюю выйду замуж.

СТОП-КАДР

Мужчынская справа.

Фота БелТА.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сучаснымі людзьмі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАШОШЭНКА.
Спецыяльная карэспандэнтка
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падлісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 897 экз.
Зак. 606.
Падлісана да друку 5.3.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>. E-mail: voiceland@tut.by